

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 187 (7112)

Mədəniyyət paytaxtı
LAÇIN: bu, dövlətə nüfuz,
xalqa dəyərdir

5

11 oktyabr 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Azərbaycanın yaşıl gündəliyi

2

Prezident İlham Əliyev: "Azərbaycan
tərəfi sədr olaraq ölkələr arasında
körpülərin qurulmasına çalışır"

Sülh göyərçini donunda olan BUQƏLƏMUN

Türkiyəli ekspert: "Erməni
xalqının rifahı yalnız
Azərbaycanla imzalanacaq
sülh sazişindən asılıdır"

4

Zolaqlar problemi həll edir,
yoxsa yeni tıxaclar yaranır?

7

Qız uşaqları gününü
qeyd edirik, amma...

12

3

Ermənistan üçün
"xaç atasına"
çevrilənlər...

4

Saxta xəbər
torundan necə
qorunaq?

13

BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizə növbəti dəfə böyük etimad və böyük hörmətin nümayişidir. Azərbaycanın dünyanın ən böyük və mühüm dövlətlərarası tədbirlərindən biri olan COP29-a 2024-cü ildə ev sahibliyi etməsi Prezident İlham Əliyevin növbəti təntənəli qələbəsidir. COP29-a ev sahibliyi etmək qərarı Bakının iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə sadıqlığıdır. Artıq COP29-un başlamasına qısa bir zaman qalıb. Bir aydan sonra Azərbaycan beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi edəcək. Prezident İlham Əliyevin 2024-cü ili "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan etməsi Azərbaycanın davamlı inkişaf istiqamətindəki qlobal səylərin önündə olma sadıqlığını nümayiş etdirən strateji addımdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 9-da ABŞ Prezidentinin Beynəlxalq İqlim Siyasəti üzrə baş müşaviri Con Podestanı qəbul edərək, COP29 barədə fikir mübadiləsi aparıblar. Ölkəmizin hazırlıq üçün vaxtının az olmasına baxmayaraq, Azərbaycan heyəti tərəfindən yüksək peşəkarlıq nümayiş etdirib. Prezident İlham Əliyev Con Podestanın Azərbaycan tərəfi ilə yaxşı əlaqələr yaratmasını məmnunluqla qeyd edib. COP29-un əhəmiyyətinə toxunan dövlətimizin başçısı bu tədbirin yaxşı nəticələr verəcəyinə ümidvarlığını bildirdi.

Prezident İlham Əliyev bu konfransın keçirilməsi ilə bağlı hazırlıq işlərinə bir ildən də az müddət olmasına baxmayaraq, onun yüksək səviyyədə təşkil olunması və iştirakçı ölkələr arasında konsensusun əldə edilməsi istiqamətində Azərbaycanın böyük səylər göstərdiyini deyib. Azərbaycan tərəfinin sədr olaraq ölkələr arasında körpülərin qurulmasına çalışdığı vurğulayan dövlətimizin başçısı ölkəmizin bir sıra təsisatlarda üzvlüyünün və müxtəlif dövlətlərlə yaxın əlaqələrinin olmasını COP29-da konsensusun qurulması prosesinə töhfə verəcəyinə ümidvarlığını ifadə etdi.

Söhbət zamanı Azərbaycan və ABŞ COP nümayəndə heyətləri arasında yaxşı əməkdaşlığın olduğu vurğulanıb. Bakıda keçirilən COP öncəsi tədbirin vacibliyi qeyd olunub və bu çərçivədə aparılan müzakirələrin qarşından gələn COP tədbirinin gündəliyinin müəyyən olunması üçün önemi bildirilib.

44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin və onun əsasını təşkil edən beş fundamental prinsipin təşəbbüsünün məhz Azərbaycan tərəfi olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, ölkəmiz regional sülh gündəliyini dəstəkləyir. Görüşdə Azərbaycan ilə ABŞ arasında ikitərəfli gündəliyə aid məsələlər də müzakirə olunub.

İQLİM DƏYİŞİKLİYİ İLƏ MÜBARİZƏ

Ölkəmizdə beynəlxalq tədbirlərin təşkili Azərbaycan dövlətinin sülhsevər olduğunu və multikulturalizm siyasətini bir daha dünyaya ictimaiyyətinə təqdim edir. Beynəlxalq miqyaslı tədbirlərin keçirilməsi üçün ölkəmizə olan etimad Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin uğurlu xarici siyasəti sayəsində Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə etibarlı tərəfdaş kimi tanınmasının göstəricisidir. Eyni zamanda, bütün bu tədbirlər Azərbaycanın gücünü, potensialını və təşkilatçılıq qabiliyyətini bir daha nümayiş etdirir. Beynəlxalq tədbirlərə yüksək səviyyədə ev sahibliyi edən Azərbaycan COP29-un təşkili baxımından üzərinə düşən vəzifəni layiqincə yermək məqsədi ilə tədbirlər həyata keçirir. Prezident İlham Əliyevin 2024-cü ili "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan etməsi Azərbaycanın davamlı inkişaf

Azərbaycanın yaşıl gündəliyi

Prezident İlham Əliyev: "Azərbaycan tərəfi sədr olaraq ölkələr arasında körpülərin qurulmasına çalışır"

istiqamətindəki qlobal səylərin önündə olmasına sadıqlığını nümayiş etdirən strateji addımdır. COP29-a hazırlıqla bağlı isə Prezidentin müvafiq sərəncamı ilə Təşkilat Komitəsi yaradılıb, əlaqədar qurumlar səfərbər edilib.

Bu mötəbər tədbirə Azərbaycanın ev sahibliyi etməsi təkə beynəlxalq ictimaiyyətin ölkəmizə etimadının göstəricisi deyil, həm də iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə əhəmiyyətli işlərin aparılması üçün əlverişli fürsət və böyük məsuliyyətdir. COP29-a hazırlıq sürətlə aparılır. Ölkəmizdə hazırlıqla bağlı həyata keçirilən tədbirlər sırasında müxtəlif təşkilatlar tərəfindən təşkil olunan təlimlər də xüsusi rol oynayır.

COP29-a yüksək səviyyədə evsahibliyi edəcək Azərbaycanda hazırlıq işləri geniş vüsət alıb. Ölkəmizdə COP29-un yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün bütün zəruri tədbirlər görülür, lazımı infrastruktur yaradılır.

ENERJİ SIYASƏTİMİZİN PRIORİTETİ

Azərbaycan 1990-cı il ilə müqayisədə 2030-cu ilə qədər istilik effekti yaradan qazların emissiyalarının 35 faiz, 2050-ci ilə qədər isə 40 faiz azaldılmasını hədəf kimi götürmüşdür. İşğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikası yaşıl enerji zonası elan olunmuşdur. Azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma prosesində ətraf mühitin qorunması prioritetdir. Həmin ərazilərdə "ağıllı şəhər", "ağıllı kənd" kimi innovativ yanaşmalar tətbiq edilir, ekosistem bərpa olunur. Azərbaycan elektrik enerjisi istehsalının qoyuluş gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin payının 2030-cu ilə qədər 30 faizə çatdırılmasını hədəfləyir.

Əlbəttə ki, yaşıl enerjinin inkişafı və yaşıl enerjinin dünya bazarlarına çıxışı hazırda Azərbaycanın enerji siyasətinin prioritetidir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nümayiş etdirdiyi güclü siyasi iradə və Şərqi Avropa Qrupunun üzvü olan dövlətlərin

Azərbaycanın COP29-a ev sahibliyi etmək üçün ölkəmizin namizədliyini dəstəkləməsi uğurumuzda mühüm əhəmiyyət kəsb edir. "Azərbaycan neft-qaz ölkəsi kimi bu sahədə özünü göstərəcəkdir və dünyada hər kəs bir daha görəcek ki, bizim gündəliyimiz yaşıl enerji ilə bağlıdır. Yaşıl enerji növlərinin yaradılması və yaşıl enerjinin dünya bazarlarına nəqli hazırda bizim enerji siyasətimizin prioritetidir. Bu, realıqdır və bütün dünya bunu bir daha görəcek", - deyərək Prezident çıxışlarının birində bildiriib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ölkəmizin işğaldan azad edilmiş torpaqlarını "Yaşıl enerji" zonası elan edib. Bu ərazilərin 2050-ci ilədək "Netto sıfır emissiya" zonasına çevrilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycanın 2030-cu ilə qədər sosial-iqtisadi inkişafa dair beş milli prioritetindən biri "Təmiz ətraf mühit və yaşıl artım ölkəsi" kimi müəyyən edilmişdir. Həmin prioritetə uyğun olaraq, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, yaşıllıqların bərpası və artırılması, su ehtiyatlarından və dayanıqlı enerji mənbələrindən səmərəli istifadənin təmin edilməsi istiqamətində işlər aparılır.

Azərbaycan bərpa olunan enerji sahəsində qabaqcıl ölkələr sırasında olduğundan zəngin külək və günəş potensialından istifadə edir. Bu, həmçinin ölkənin 2050-ci ilə qədər istixana qazı emissiyalarını 40% azaltmaq planının mühüm tərkib hissəsidir.

Azərbaycanın enerji keçidində kompleks yanaşması iqtisadi artımın və elektrik enerjisinə artan tələbatın səbəb olduğu dəyişən enerji mənzərəsində özünü göstərir. Mütəxəssislərin qənaətinə görə, ölkənin dayanıqlı enerjiyə diqqəti yaşıl enerjini təşviq edən və istixana qazı emissiyalarını azaldan xarici siyasət təşəbbüsləri sayəsində beynəlxalq miqyasda yayılır. Azərbaycan alternativ enerji mənbələrinə uğurlu keçid nümunəsidir və yaşıl enerjiyə keçidə yönəlmiş innovativ yanaşmaların tətbiqi üzrə regional liderdir, iqlim dəyişikliyinə nəticələrinə qarşı mübarizəyə ciddi töhfə verir.

Dünya qazıntı yanacağından yeni yanacaq növünə doğru keçid prosesindədir. Azərbaycan yaşıl iqlim və yaşıl keçid nöqtə-

yi-nəzərindən qəti siyasi iradə nümayiş etdirir. Neft və qaz sənayesinin modernləşdirilməsi istiqamətində ölkəmizdə atılan addımlar önəmli rola malikdir. Rəqəmsal əsaslı və "ağıllı kənd təsərrüfatı" konsepsiyasının inkişaf etdirilməsi, tullantıların idarə edilməsi, ətraf mühitin, Xəzər dənizinin ekoloji mühitinin və biomüxtəlifliyin qorunması və digər istiqamətlərdə ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlər yüksək dəyərləndirilir.

İQLİM DƏYİŞİKLİYİ İLƏ BAĞLI MƏSƏLƏLƏRİN BAKIDA HƏLL YOLLARI

COP29 çərçivəsində bütün dünyada gedən proseslərə, o cümlədən iqlim, həm digər yaşıl ideyalar, yaşıl proqramla bağlı məsələlərə Azərbaycan platformasında baxılacaqdır. 1995-ci ildə BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasını ratifikasiya etdikdən sonra qlobal iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinin yumşaldılması üzrə beynəlxalq səylərə qoşulan Azərbaycan beynəlxalq ekoloji təşəbbüslərdə mühüm rol oynayıb. Dubaydakı COP28 sammitində Azərbaycanın yüksək səviyyədə təmsil olunması bunun daha bir təzahürüdür. COP28 sammitində Azərbaycanın fəal iştirakı əlbəttə ki, ölkəmizin qlobal iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizəyə töhfə verməsinə əsaslanır.

"İqlim dəyişikliyi ilə bağlı bu global tədbirə ev sahibliyi etmək istəyimizin olması bizim iradəmizi nümayiş etdirir" - deyən Prezident İlham Əliyev bildiriib ki, bizim tədbirə ev sahibliyi etmək və bu işə töhfə vermək istəyimiz yaşıl gündəliyimizi nümayiş etdirir.

Bildirək ki, COP28 ötən il Dubayda keçirildi, bu il isə dünyanın gözü COP29-a ev sahibliyi edəcək Bakıda olacaqdır. Bütün dünya ölkələrinin dövlət rəhbərləri bir araya gəlib iqlim dəyişikliyi ilə bağlı məhz Bakıda həll yolları axtaracaqlar. Bu ölkəmiz üçün, onun enerjisi, geosiyasəti üçün son dərəcə vacib bir toplantı kimi əhəmiyyət daşıyacaqdır.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Sülh barədə razılığa gəlinməsinde guya maraqlı olduğunu göstərməyə çalışan rəsmi İrəvanın manipulyasiya etdiyi bu dəfə də öz təsdiqini tapdı. Nikol Paşinyanın və onun hakimiyyət komandasının danışıqlardan, müzakirələrdən boyun qaçırması bir daha təsdiq etdi ki, Ermənistan sülh barədə qətiyyəni düşünmək belə niyyətində deyil və rəsmi İrəvanın bununla bağlı bəyanatları ancaq söz yığını imiş. Belə çıxır ki, dünyanın bir çox ölkələrində, eləcə də beynəlxalq platformalarda özünü sülh göyərçini kimi göstərmək istəyən əslində, buqələmun imiş. Bu buqələmun sadəcə olaraq, sülh göyərçini kimi özünü təqdim etməkdən nə yorulmaq, nə də utanmaq bilmir.

Ermənistanın baş nazirinin hər rəngə düşdüyünü az görməmişik və dəyişkənliyi də bizə çoxdan bəllidir

Moskvada danışıqlardan yayınmaq üçün Nikol Paşinyanın min oyundan çıxması, sifətdən-sifətə düşməsi ümumiyyətlə, işğalçı ölkənin sülhə tərəf bir addım belə atmaq istəməməsindən xəbər verir. Ələlxüsus ondan xəbər verir ki, rəsmi İrəvan sadəcə olaraq, hansısa yalançı bəyanatlar verməklə işini bitmiş hesab edir. Yəni, Ermənistanın bu vaxta qədər sülh barədə bəyanatlarının nə qədər mənasız olduğu tam çıpaqlığı ilə ortaya çıxmış oldu. Bəlli oldu ki, işğalçı ölkə qətiyyəni sülh danışıqlarına hazır deyil və ortada hansısa məkrli planların da olması təkzib edilə bilməz. Ən azından, göründüyü kimi, yaxud özünü göstərdiyi kimi olmamaqla erməni baş nazir ikiüzlülük nümayiş etdirir və bunun özü də riyakarlığın, məkrli planın olmasının təsdiqidir.

Açıq-aydın şəkildə görünür ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycanla Ermənistan arasındakı məsələləri, ələlxüsus da sülh gündəliyi ilə bağlı məqamları müzakirə etməkdən yayınmağa çalışır. Ermənistan tərəfi nə qədər səs salıb özünü sülhsevər göstərməyə çalışsa da hər dəfə olduğu kimi, bu dəfə də yalanı ifşa olundu. Hansısa beynəlxalq platformada sülh barədə ağız dolusu danışan Vovayeviçin bu dəfə özünü incimmiş uşaq kimi aparmaqla, diqqəti yayındırmağa neçə çalışdığını hər kəs müşahidə etmiş oldu. Hər halda, erməni baş nazirin bu tərzi heç də yenilik hesab olunmur, çünki konkret addımdan, cavabdehlikdən hər zaman qaçmağa çalışan bu adamın özünü dondan-dona saldığını bütün dünya ictimaiyyəti dəfələrlə müşahidə etmiş olub. Onun bir buqələmun kimi hər rəngə düşdüyünü az görməmişik və dəyişkənliyi də bizə çoxdan bəllidir.

Vovayeviçin budəfəki Moskva səfərinə nəzər salmaq reallıqları görmək üçün kifayət edir

Əli sarıqlı, beli çantalı küçə nümayişçisini qısa bir zaman kəsiyindən sonra qalstukda görəndə əslində, bütün dünya ictimaiyyəti öz hesabını getməli idi. Hər kəs bilməli idi ki, küçə nümayişlərindən hakimiyyət kürsüsünə dərhal keçid edən biri üçün bir haldan başqa hala, bir sifətdən başqa sifətə keçmək heç də çətin ola bilməz. Hətta bunun da fərqi olmayınlar heç olmasa nümayişçi Nikolun hakimiyyəti ələ keçirdikdən sonra tamamilə tərsinə döndüyünü, xalqın hesabına, kütlənin gücü ilə hakimiyyətə gəldiyini unudaraq, cəmiyyəti hesaba belə almayaraq, özünü həmin xalqdan və kütlədən fərqli, üstün tərzdə tutduğunu görməklə, necə bir dəyişkənliyə sahib olduğunu, bir buqələmun kimi dəyişkən olduğunu görməli idilər. Amma yenə də gec deyil və hələ də Nikol Paşinyan

Sülh göyərçini donunda olan BUQƏLƏMUN

də bəyan etmişdi ki, ölkədəki bütün çatışmazlıqların öhdəsindən gələcək. Artıq çatışmazlıqları, qüsurları aradan qaldırmaq üçün vaxt çoxdan yetişib. Özü nümayişlər zamanı küçədə kütləyə qoşulan, həmin dövrün hakimiyyətindən narazılıqlarına cavab verilməsinin vacibliyini bəyan edən biri hakimiyyət kreslosunu ələ keçirdikdən sonra öz gördüklərini belə qətiyyəni etiraf etmək istəmir. Erməni cəmiyyətinə qızıldan dağlar vəd edən Nikol Paşinyan vəd etdiklərinə heç çör-çöp belə vermək niyyətində görünməyəndə artıq bəlli olmalı idi ki, onun hakimiyyəti zamanı hansısa dəstək barədə düşünməyə də dəyməz. Başa düşmək lazım idi ki, erməni baş nazir məhz həmin əyləşdiyi kresloya əyləşə, ən qısa zamanda "nə isə" əldə edə bilirsə, amma vədlərini unudaraq, ancaq özü haqqında düşünürsə, deməli, onunkü ikiüzlülükdür. Bu qədər dəyişkənlik isə buqələmun olmaq deməkdir, əks halda, verdiyi vədlərin bircəciyinə əməl edərdi. Heç olmasa xalq-

özünü buqələmun kimi aparmaqda davam edir və bunu müşahidə etmək, görmək, başa düşmək üçün qeyri-adi istedad, qabiliyyət və bacarıq tələb olunur. Ən azından Vovayeviçin budəfəki Moskva səfərinə nəzər salmaq reallıqları görmək üçün kifayət edir.

İrəvandan basa-basa Moskvaya yollanan Nikolun bu səfərinin nəyə lazım olduğunu onun özündən soruşmaq lazımdır. Hər halda erməni cəmiyyəti özü belə bu sualla ona müraciət etmiş olacaq. Ən azından soruşulacaq ki, əgər danışıqlardan qaçmaq fikri var idisə, niyə Moskvaya uça-uça getmişdi? Həqiqətən də, əgər təkliflərə məhələ belə qoymaq niyyətində deyildisə, onun Rusiyaya yollanması nəyə gərəkdir? Bəlkə də Paşinyana elə gəlir ki, qeyri-adi nə isə edir və ikiüzlülüyünü, ikili mövqedə olduğunu kimdənsə gizlədə bilər. Belə düşünürsə, sözsüz ki, yanılır, çünki artıq onun haqqında, necə biri olması haqqında əvvəla kifayət qədər məlumat var və bütün dünya dəyişkənliyinin nə dərəcə-

də olduğunun da fərqi yoxdur. Adi bir misalla diqqətə çatdırmağa çalışsaq yerinə düşər ki, Nikolun davranışları başını kola dürtüb arxasını çöldə qoyan bir quşu xatırladır. Bəlkə də erməni baş nazir başını hansısa kola soxub və gizləndiyini düşünür və özünü tənhaliyin ən ucqar nöqtəsində görür. Amma bu onu heç də məsuliyyətdən, yaxud nədənsə xilas etmir.

Nə yuvanın quşu olduğu, daha doğrusu, haranın buqələmunu olduğu çoxdan bəllidir

Xatırladaq ki, bir vaxtlar, daha dəqiq desək, 2018-ci ilin birinci rübündə Nikol Vovayeviç küçə və meydanlarda qışqırmaqdan səsi tutulmuşdu. Elə həmin o tutulan səsi ilə

nın, içindən çıxdığı kütlənin maraqları naminə bircə dəfə də olsa addım atardı. Amma biz bunun birinin də şahidi olmuruq və görürüksə ki, həmin erməni baş nazir sadəcə olaraq, bir zamanlar aralarında yer verilən kütləni belə hesaba almır və demokratiya deyilənə də, xalqa da məhəl qoymur və ancaq mənasız səfərlər etməkdən başqa heç nəyə diqqət etmir, deməli, nə yuvanın quşu olduğu, daha doğrusu, haranın buqələmunu olduğu çoxdan bəllidir. Hər halda Qərbin buqələmunu olması qənaətində olanlar daha böyük çoxluq təşkil edirlər. Onun Moskvada sülh gündəliyini yaxına belə buraxmaması, sülh göyərçini donunda bir buqələmun kimi davranmasının artıq nə demək olduğu yəqin ki, aydın olur. Aydın olan odur ki, Nikol Paşinyan sülh göyərçini donunda bir buqələmundan başqa bir şey deyil...

İnam Hacıyev

Türkiyəli ekspert: "Erməni xalqının rifahı yalnız Azərbaycanla imzalanacaq sülh sazişindən asılıdır"

Son vaxtlar beynəlxalq siyasi iradə mərkəzlərinin əsas diqqətini özünə daha çox cəlb edən Cənubi Qafqazla bağlı dünya nəhənglərinin strateji hədəfləri getdikcə daha aydın hal almağa başlayır. Buradakı əsas realıq ABŞ və Qərbin Rusiyalı regiondan uzaqlaşdırmaq hədəfidir və onlar bunu Ermənistan üzərindən həyata keçirməyə çalışırlar. Lakin unutmamalıyıq ki, Ermənistan bu regionun "qapı" sı deyil və onlar məhz ermənilər üzərindən digər bölgə ölkələrinə təzyiç göstərmək istəyirlər. Bu fikirləri AZƏRTAC-a müsahibəsində türkiyəli siyasi ekspert Bilgehan Öztürk ifadə edib.

məniperəst çıxışlardan sonra rəsmi ABŞ-dan Azərbaycana qarşı səmimi münasibət gözləmək nə qədər doğrudur? Fikrimcə, Bayden administrasiyası dövründə bunun ola biləcəyinə inanmaq çox çətindir. Bu şübhələrə əsas verən kifayət qədər ciddi faktlar var. Məsələn, 44 günlük Vətən müharibəsində ABŞ-ın Ankaradan Qarabağ məsələsində Azərbaycana dəstəyin dayandırılması kimi absurd tələbi bunun nümunələrindəndir. Təbii ki, rəsmi Ankara Amerikanın bu tələbinə məhəl qoymadı. Lakin bu cəhdə yanaşı, ABŞ-ın Ermənistanı dəstəyi belə Azərbaycanın ərazilərini işğaldan azad etməsinə əngəl törətdi bilmədi".

Ekspert deyib ki, rəsmi İrəvan ABŞ və Qərbin ona verdiyi müəmmali vədlərə ümid bəsləmək əvəzinə Azərbaycan ilə bir an əvvəl sülh müqaviləsinin imzalanmasına çalışmalıdır: "Bu danılmaz faktdır ki, regionda baş verən gərginliklərin mərkəzində məhz Ermənistanın özü və onun himayədarları dayanır. Bütün bunların fonunda görünür ki, Ermənistan başda Fransa olmaqla Qərb ölkələri, eləcə də ABŞ-ın dəstəyi ilə Cənubi Qafqazda yenidən xaos yaratmaq niyyətindədir. Onların əsas niyyəti Türkiyə-Rusiya münasibətlərinə xələl yetirmək və Azərbaycanın Qarabağda əldə etdiyi tarixi hərbi və siyasi Zəfərə kölgə salmaqdır. Buradan göründüyü kimi, bəzi Qərb dairələrinin bu təhriki ilə Ermənistanın atdığı hazırlıq addımlar həm Azərbaycana, həm Rusiyaya, həm də Türkiyəyə qarşıdır. Onların digər hədəfi isə İrandır. Yeni, Qərb Ermənistanı müşahidəçi adı altında sürətli şəkildə hərbiçilər yerləşdirməklə İrəvanı da Şimaldan mühasirəyə almaq istəyir".

Buyurun, ABŞ-dan olan 60 ermənipərəst konqresmen Azərbaycana növbəti sanksiyalar tətbiq etmək üçün Amerika hökumətinə müraciət ediblər. Əlbəttə, belə "müraciət" hansı siyasi mətbəxlərdə hazırlanması və siyasi gündəmə gətirilməsi elə bir sirr pərdəsi deyil. Onsuz da hər kəs hər şeyi əla görür...

Prezident İlham Əliyevin oktyabrın 4-də Cəbrayıl şəhərində sakinlərlə görüşdə səsləndirdiyi fikirlər, əslində, ədalətsizliyə və qərbin ikili standartlar siyasətinə qarşı Azərbaycanın haqq səsidir. Müstəqillik qazandıqdan bəri bu ikili standartlardan başımızın çəkmədiyini qalmaqdadır. Və bu siyasi riyakarlıq günü bu gün də davam edir... Son bir neçə il ərzində daima Azərbaycana qarşı əsl düşmən siyasəti yürüdən hazırkı Fransa prezidenti Emmanuel Makronun bu yaxınlarda Nyu-Yorkda BMT kürsüsündən Ermənistanın lehinə danışması, Azərbaycana qarşı isə böhtan və hədyanlar səsləndirməsi bir daha Qərbin həm də Türk dünyasına qarşı düşmənçilik münasibətini ortaya qoydu. E.Makronun Azərbaycanı "təzyiç göstərən" kimi qələmə verən sözləri yalnız Ermənistanın tarixi arzularını dəstəkləmədi, eyni zamanda, Qərb Azərbaycanı qarşı uzun illər davam edən mövqeyini bir daha nümayiş etdirdi. Diqqət edək: Azərbaycanın Qarabağda apardığı haqlı mübarizəsinin davam etdiyi bir dövrdə bu sözlər tarixin bir daha təkrarlandığını bizə göstərdi. E.Makronun BMT ali tribunasında bu cür sözlər sərf etməsi, həm də Fransanın Ermənistanı illərdir silahlandıraraq və siyasi sahədə dəstəkləyərək bölgədə gərginliyi artırmaq istədiyinə əyani sübutdur. E.Makronun "Ermənistanın sərhədlərinin qorunması" çağırışı, əslində, Fransanın ikili standartlara əsaslanan xarici siyasətini əks etdirir. Fransa imperialist keçmişindən qalan vərdişləri ilə bölgədə Azərbaycanın haqlı mübarizəsini gözdən keçirərək, ədalətsiz mövqə sərgiləməkdədir.

MƏTLƏB
Metlebsalohov@mail.ru

Ermənistan üçün "xaç atasına" çevrilənlər...

Uzun on illiklər ərzində erməni işğalına dəstək olanlar, Azərbaycana qarşı işğal siyasətini dayandırmaq və problemi həll etmək əvəzinə bu münasibəti sonsuza qədər "dondurmaq" üçün çapalayanlar, 44 günlük zəfər müharibəsindən sonra bizə qarşı daha amansız şəkildə düşmənçilik siyasəti yürüdürlər. Azərbaycanın 30 illik erməni işğalına son qoyması bu irtica qüvvələrini necə yandırıb-yaxıbsa, qərbin "demokrat cənabları", var gücləri ilə Ermənistanı qanlı oyunlarına sürükləmək, revanşist qüvvələri hərəkətə gətirmək üçün açıq həyasızlığa başlayıblar.

Amma təkcə Fransamı? -qətiyyətlə! Bura ABŞ, Avropa İttifaqı kimi Qərb siyasi qüvvələrini də mütəlak əlavə etməliyik. Təkcə ABŞ-ın "yardım" adı ilə Ermənistanı ayırdığı yüz milyon dollarları, Aİ-nin Ermənistanı hərbləşmiş məntəqələr qurmasını, Ermənistanın "özünü müdafiə hüququ" barədə cəfəngiyyət dolu mövqeni əsas götürüb rəsmi İrəvanı əsl silah bazasına çevirmələrini xatırlatmaq kifayətdir ki, ikili oyunlar hazırlayan Qəribin həm də ikili standart üzünü görə biləsən. Qitənin digər yerlərindən hörmətsiz şəkildə qovulan Fransanın və onun prezidentinin xüsusilə İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Ermənistanı silah tedarükünü intensivləşdirməsi qətiyyətlə gözdən yayınma bilməz.

İndi daha aydın görünür ki, Ermənistan və onun havadarları Azərbaycanın 200 illik separatizmə, terrorizmə son qoymasını, ərazi bütövlüyünün bərpasını qəbul edə bilmirlər. Azərbaycanın Cənubi Qafqazda söz sahibi ölkəyə çevrilməsi Qərbdəki ermənipərəstləri, bölgədə qanlı planlar qurub öz maraqlarını yeritmək istəyənləri ciddi narahat edir.

Daima ermənilərə qarşı simpatiyası ilə diqqət çəkən bu qüvvələrlə bağlı digər bir məqama diqqət çəkək. Artıq Qərbdəki mədəni irs qurumları da siyasi alət rolunda çıxış edirlər. Zaman-zaman Azərbaycan əleyhinə məntiqsiz açıqlamalarla gündəmə gələn beynəlxalq mədəni irs təşkilatları niyə görə Qarabağda Ermənistan tərəfindən törədilmiş cinayətlər, Azərbaycanın mədəni irsinin dağıdılması, azərbaycanlıların oradan zorla köçürülməsi mövzularında 30 il ərzində bir kəlmə belə danışmadılar? Gözləri kor, qulaqları kar idimi?-qəti! Sadəcə, onlar ikili siyasətin təlimatlarına görə "düşünür" və hərəkət edirlər. İkili standartların köləsi olan Qərb siyasəti, başqa heç nə!"

Yazıda, həmçinin Qarabağın tarixi boyu, istər Qarabağ xanlığı, istər Azərbaycan Demokratik Respublikası, istərsə də Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası dövründə Azərbaycanın bir hissəsi olduğu, lakin bəzən bu reallığın nəzərdən qaçırıldığı qeyd olunur. Eləcə də, 2020-ci il müharibəsinin ədalətsizlik və ikili standartların nəticəsi, eyni zamanda, Azərbaycanın qanuni torpaqlarını azad edə bilməsi üçün son şans olduğu bildirilir.

Meqalənin sonunda mövcud səylərin regionda davamlı sülhə nail olmağa yönəldiyi halda bəzi analitiklərin bu cür ayrı-seçkilik nümayiş etdirən yazılarının təəssüf doğurduğu bildirir.

Erməni yalanları Meksika mətbuatında faktlarla ifşa olunub

Meksikanın geniş oxuyucu kütləsinə malik olan "El Universal" qəzetində "Ermənistanla Azərbaycan arasında çoxdan gözlənilən sülh artıq yaxındır mı?" başlıqlı məqalə dərc olunub. Qəzetin fransız əsilli və əsasən Azərbaycana qarşı qərəzli mövqeyi ilə seçilən müxbiri Jan Meyer tərəfindən yazılmış böhtan xarakterli yazılara cavab olaraq hazırlanmış məqalədə J.Meyerə Ermənistanla Azərbaycan arasındakı keçmiş münaqişənin tarixini unutmağa və erməniləri "qurban" kimi qələmə verməyə çağırış edilir.

Talya Iscan
TALYA ISCAN | 06/10/2024 | 03:11
Actualizada 06/10/2024 03:11

AZƏRTAC Azərbaycanın Meksikadakı səfirliyinə istinadla xəbər verir ki, yazıda Azərbaycanın 30 il boyunca erməni təcavüzünə məruz qalması, ermənilər tərəfindən həm Ermənistan, həm də Azərbaycan ərazilərində etnik təmizləmə aparılması faktı göz önünə çəkilərək, Ermənistan ərazisində heç bir zaman münaqişənin olmadığı vurğulanır. Qeyd olunur ki, bütün dünya tərəfindən ərazi bütövlüyünün tanınmasına və 1993-cü ildə BMT-nin Ermənistanı Azərbaycan torpaqlarını azad etməyə çağıran qətnamələrinə baxmayaraq, Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini yalnız 30 ildən sonra bərpa edib. Eləcə də, işğal dövründə ermənilər tərəfindən bu qətnamələrə məhəl qoyulmadığı üçün daha əvvəl sülh yolu ilə həll oluna biləcək münaqişənin bu zamana qədər uzandığı vurğulanır.

Yazıda J.Meyerin əsassız ittihamlarının böyük narahatlıq doğurduğu və onun şəxsi fikirləri ilə oxuyucuları yanılt-

can Sovet Sosialist Respublikası dövründə Azərbaycanın bir hissəsi olduğu, lakin bəzən bu reallığın nəzərdən qaçırıldığı qeyd olunur. Eləcə də, 2020-ci il müharibəsinin ədalətsizlik və ikili standartların nəticəsi, eyni zamanda, Azərbaycanın qanuni torpaqlarını azad edə bilməsi üçün son şans olduğu bildirilir.

Meqalənin sonunda mövcud səylərin regionda davamlı sülhə nail olmağa yönəldiyi halda bəzi analitiklərin bu cür ayrı-seçkilik nümayiş etdirən yazılarının təəssüf doğurduğu bildirir.

Prezident İlham Əliyev: Laçının MDB-nin mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi Azərbaycan xalqı tərəfindən böyük minnətdarlıqla qarşılanıb.

135 memarlıq, 62 arxeoloji abidə, 75 dekorativ- xalq daş-heykəltəraşlıq, tətbiqi sənət nümunələri, Laçın şəhərində 5000 eksponatlıq tarix-diyarşünaslıq muzeyi, 50 eksponatlıq Dövlət Rəsm Qalereyası, Sarı Aşığın Güləbird kəndində 500 eksponatlıq xatirə muzeyi, 250 eksponatlıq Mişni kənd muzeyi sinəsində yer alan Laçın əlbəttə ki, MDB ölkələri arasında özünəməxsus mədəniyyəti ilə seçilən bir Azərbaycan regionudur. Laçına təbiətin bəxş etdiyi özünəməxsus coğrafiya isə burada onun qədim tarixi və mədəniyyəti fonunda füsunkar harmoniya yaradıb. Beləliklə, Laçın ölkəmizin böyük mədəniyyətə malik bölgəsidir.

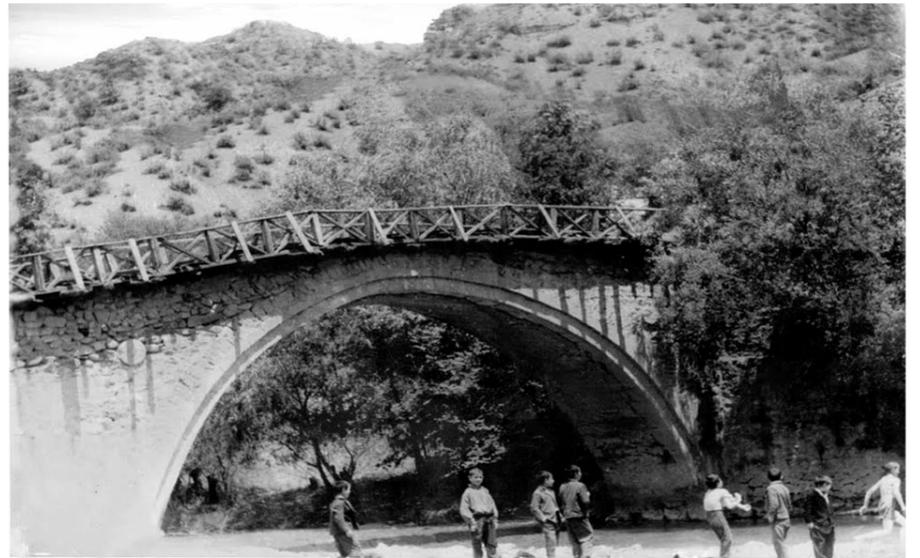
MDB Humanitar Əməkdaşlıq Şurası tərəfindən Laçın şəhərinin 2025-ci ildə MDB-nin mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi keçmiş SSRİ ölkələrinin Azərbaycanı yaxından tanıması, onun mədəniyyətinə dərinlən bələd olması ilə əlaqədardır. Bu, həm də dövlətimizin MBD məkanında nüfuzunu və xalqımıza olan dəyəri şərtləndirir.

Dövlətimizin başçısı: MDB Humanitar Əməkdaşlıq Şurasının qərarına əsasən, Azərbaycanın Şərqi Zəngəzur rayonunun Laçın şəhəri 2025-ci ildə MDB-nin mədəniyyət paytaxtı elan edilib. Laçın 30 ilə yaxın müddətdə Ermənistanın işğalı altında olmuş Azərbaycan şəhərlərindən biridir və demək

Mədəniyyət paytaxtı LAÇIN: bu, dövlətə nüfuz, xalqa dəyərdir

dar müddəə var idi. Mən buna etiraz etdim və nəticədə, bu dəhliz Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin nəzarətinə verilməmişdir. Hesab edirəm ki, bu, çox böyük nailiyyətdir. Laçın dəhlizi erməni işğalçı qüvvələrindən təmizlənilib. Onu da bildirməliyəm ki, Bəyanatın ilkin versiyasının üzərində fəal işlər gedirdi, xüsusilə Şuşa şəhəri işğaldan azad olunandan sonra qısa müddət ərzində. Bəyanatın ilkin versiyasında bizə təklif edilirdi ki, Laçın dəhlizinin eni 30 kilometr olsun. Mən buna qəti etiraz etdim və dedim ki, Ermənistan tərəfinin bu iddiası tamamilə əsassızdır. Dəhliz çərçivəsində təhlükəsizlik tədbirlərini təmin etmək üçün bu qədər geniş dəhlizə ehtiyac yoxdur. Ona görə mən bunu tamamilə qəbul edilməz təklif kimi hesab etdim və öz fikrimi bildirdim. Ondan sonra ikinci variantda Laçın dəhlizinin eni 10 kilometr nəzərdə tutuldu. Buna da mən razılıq vermədim və nəticədə, 5 kilometr eni olan dəhliz haqqında razılıq əldə edildi. Beş kilometr həm bizim üçün, həm Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilər üçün və təhlükəsizliyi təmin etmək

olar ki, tamamilə dağıdılıb. Bu gün Laçın artıq bərpa olunub. Burada yeni həyat başlayıb, keçmiş məcburi köçkünlər qayıdıblar.

Laçına tarixi səyahət

Laçın rayonu Azərbaycanın qərbində, Kiçik Qafqazda yerləşir. Şimaldan Kəlbəcər, cənubdan Qubadlı, şərqdən Xocalı, Şuşa və Xocavənd rayonları, qərbdən isə Ermənistanla həmsərhəddir. Laçın Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunun böyük strateji əhəmiyyətə malik olan bölgəsidir. Tək Laçın dəhlizinin buradan keçməsi rayonun strateji üstünlüyünü şərtləndirən əsas amildir. Məhz elə buna görə də Ermənistan uzun illər tamah dişini Laçına qıcamış və onun əldən getməməsi üçün tədbirlər görmüşdü.

Laçın dəhlizi 1992-ci ilin mayında Azərbaycan Respublikasının ərazisində erməni qüvvələri tərəfindən Qarabağın qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası" ilə Ermənistan Respublikası arasında açılan dəhlizdir. Uzunillərboyu fəaliyyət göstərən bu dəhliz Ermənistanı Qarabağın dağlıq hissəsinə birləşdirən yeganə təchizat və təminat yolu olaraq Qarabağ müharibəsinin ilk mərhələsində Ermənistanla separatçılar arasında "nəfəs borusu" rolunu oynayıb. Həm müharibə dövrü, həm də ikinci yol çəkilənə qədər Ermənistan Qarabağın bütün hərbi, texniki və mülki təchizatını bu yol vasitəsilə həyata keçirib. Məhz buna görə də Laçın ərazisinin Azərbaycana qaytarılması və ya heç olmasa bu dəhlizin erməni tərəfinin hərəkəti üçün bağlanması, Ermənistanı Qarabağ ərazilə-

rinə nəzarətdən məhrum edirdi. Bu dəhlizdən qondarma Dağlıq Qarabağ Respublikası Ermənistanla böyük miqdarda ərzaq və digər materiallar keçirir, əvəzində isə Ermənistan Respublikası "Dağlıq Qarabağ Respublikası"ndan elektrik alırdı. Bir sözlə, Laçın dəhlizi olmadan Qarabağ, Şuşa ola bilməzdi onlar üçün. Ona görə də burada mövqelərini gücləndirmişdilər.

Lakin bir zamanlar öz əlləri ilə başqasının torpağında, Laçın şəhərinin tən ortasından açıdıqları dəhliz, sən demə, qarşıdakı illərdə ölkəmizin rəhbəri tərəfindən onların ölüm tunelinə çevriləcəkmiş. Çevrildi də. Ermənilərin Laçından çıxması görüntülərini te-

leviziya vasitəsilə izləyərkən bunun bir daha şahidi olduq ki, onların nəfəs boruları tıxanmışdı. Çünki Laçın dəhlizi əllərindən çıxırdı, deməli, həyat onları tərk edirdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti: "Laçın rayonunun strateji əhəmiyyəti, eyni zamanda ondan ibarətdir ki, rayon ərazisindən və Laçın şəhərinin içi ilə Laçın dəhlizi keçir. Bildiyiniz kimi, bu dəhliz Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin nəzarətinə verilibdir. Dəhliz uzun illər erməni silahlı qüvvələrinin, işğalçıların nəzarətində idi. Deyə bilərəm ki, noyabrın 10-da imzalanmış birgə Bəyanatın ilkin versiyasında bu dəhlizin erməni silahlı qüvvələrinin nəzarətində qalması ilə əlaqə-

üçün kifayət qədər məsafəni əhatə edir".

Dövlətimizin başçısı onu da vurğulayırdı ki, uzun illər ərzində - 30 ilə yaxın aparılan danışıqlarda Laçın rayonunun Azərbaycana qaytarılması, xüsusilə Laçın dəhlizi ilə bağlı olan məsələ həmişə çox önəmli və ayrı bir mövzu kimi müzakirə olunurdu. Ermənistan tərəfi, ümumiyyətlə, hesab edirdi ki, bütün Laçın rayonu onlara dəhliz kimi verilməlidir. Əfsuslar olsun ki, bəzi Qərb dairələri bu mövqeyi dəstəkləyirdi. Bu da Ermənistanın mövqeyini daha barışmaz edirdi və demək olar ki, düşmən tamamilə azğınlaşmışdı. Bunun nəticəsində, məhz Laçın rayonunda çox ciddi məskunlaşma siyasəti aparılırdı. İşğaldan azad edilmiş digər yerlərdə qanunsuz məskunlaşma baş verirdi, amma bu dərəcədə yox, bu həcmdə yox.

Beləliklə, Laçının işğaldan azad olunması ikiqat qələbə sevincini bizə bəxş etdi. Ölkəmizin başçısının uzun illər apardığı danışıqların, həyata keçirdiyi tədbirlərin nəticəsi olaraq bu qədər böyük əhəmiyyətə malik olan yurd yerimiz ermənilərin və onların havadarlarının istəklərinin əksi olaraq geri qaytarıldı. Laçın ermənilərə göz dağı oldu.

1992-ci ilin Azərbaycanı və Laçın necə işğal olundu

2020-ci ildə 28 il idi ki, Laçın bədxah ermənilər tərəfindən işğal edilmişdi.

Ardı Səh. 6

Əvvəli səh. 5

Mədəniyyət paytaxtı LAÇIN: bu, dövlətə nüfuz, xalqa dəyərdir

Bu 28 ildə nələr olmuşdu, nələr keçmişdi, nələr yaşanmışdı... Laçınlılar yurdlarından didərgin salınmışdı. Dədə-baba yurdundan çıxarkən Laçın boyda dərdi də ürəyinə qoyub gələn neçə-neçə ağsaqqal, ağbircəklərimiz elə bu dərdlə də dünyalarını dəyişmişdilər. Yaşayanlar isə məcburi köçkünlüyün hər üzünü gördülər. Köçkünlüyün ilk illərində ölkəmizdəki iqtisadi böhranla öz elində-evində yaşayanlar ağır həyat sürdüləri halda, məcburi köçkünlərin necə yaşamasını düşünmək o qədər də çətin deyildi.

1992-ci il deyiləndə gözlər önünə gələn çörək növbələri, ərzaq qıtlığı, sərhədlərimizdən tez-tez gələn qara xəbərlər-torpaqların işğalı, sərhədboyu rayonların ermənilər tərəfindən atəşə tutulması, bir-birinin ardınca evlərə daşınan cənazələr-şəhidlər və günlər boyu saymaqla bitməyən digər dərd-sərdir. Üstəlik ölkədəki siyasi vəziyyətin gərgin olması, hakimiyyət uğrunda mübarizələr, pərakəndəlik və hərc-mərclik, ümumilikdə özbaşınalıq elə Laçının işğalına da səbəb olan amillər idi.

1992-ci ilin Azərbaycanı tarixin səhifələrinə ağır siyasi böhranlı günlərlə əks olunub. O zaman Azərbaycan Xalq Cəbhəsi (AXC) Azərbaycan prezidenti Ayaz Mütəllibovun istefasını tələb etmiş, o isə müxalifətin təzyiqi ilə 6 martda istefa vermişdi. Prezident səlahiyyətlərini Yaqub Məmmədov icra etməyə başlamış, Rəhim Qaziyev isə müdafiə naziri olmuşdu.

Lakin hakimiyyətin dəyişməsi ölkənin siyasi mənzərəsində elə bir dəyişiklik yaratmamışdı. Belə ki, 9 mayda Şuşa işğal edilmiş, bu isə Azərbaycanda daxili siyasi gərginliyi daha da şiddətləndirmişdi.

Rəhim Qaziyev elə bu zaman siyasi gərginlikdən istifadə edib xalqın etimadını qazanmaq üçün əsl məqam olduğunu düşünərək Şuşanın işğaldan azad edilməsi üçün Moskva ilə danışıqlara getmiş, guya ki, Rusiya Müdafiə Nazirliyinin dəstəyini əldə edə bilmişdi. Deyənlərə görə daxili qoşunlar və polis bölmələrindən ibarət canlı dəstək və hərbi texnika ilə təchiz edilmiş milli ordu hissələri mayın 12-də Şuşa ətrafına yerləşdirilmiş, lakin əməliyyat həyata keçirilməmişdi. Səbəb? Səbəb olaraq göstərilir ki, bu zaman orduda itaətsizlik başlamışdı. Bəzi hərbi komandirlər Laçından qovulmuşdu. Maraqlıdır, bu itaətsizlik necə baş vermişdi? Torpağı işğal olunan milli ordu komandir və əsgərləri necə itaətsizlik göstərə bilirdilər?

Bu gündən həmin dövrə nəzər salanda torpağı işğal olunan milli ordu komandir və əsgərlərinin itaətsizliyindən çox, ölkədə hakimiyyət uğrunda mübarizələr daha çox diqqətə cəlb edir. Şuşa, onun ardınca isə Laçın sanki bir oyuncaq kimi ortalıqda qalmışdı. Bu yurd yerləri uğrunda dərhal mübarizə başlamalı olduğu halda, hakimiyyət sevdası bu hissi üstələmişdi.

Həmin dövrdə Azərbaycanın müstəqilliyinin elan olunmasına, Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktı qəbul edilməsinə baxmayaraq, SSRİ hələ də bərpa olunmaq arzusundan vaz keçə bilmir, bu səbəbdən də 14 mayda Ali Səfər Araz Mütəllibovu yenidən hakimiyyəti getirmişdi. Bu isə vəziyyəti daha da çətinləşdirmiş, ölkədə ikitirəlik yaranmışdı. AXC hakimiyyətdə qalmaq, Mütəllibov hakimiyyətdən getməmək uğrunda mü-

barizə apararkən, acıqlı AXC həmçinin Bakıda inqilab etmiş, cəbhə bölgəsində, o cümlədən Laçında yerləşdirilən AXC batalyonlarına mövqelərini tərk edərək Bakıya üz tutmaq əmrini vermişdi. Sonralar isə bunun adını ordu itaətsizlik qoymuşdu.

Bunun ardınca, mayın 15-də İsgəndər Həmidov texnika ilə parlamentə daxil olaraq Mütəllibovu devirmişdi. Bu hadisələr fonunda isə Şuşanın işğaldan azad edilməsi və Laçın üçün yaranan təhlükə təbii ki, ikinci plana keçmişdi. Çünki birinci planda hakimiyyət davası idi. Nəticədə Şuşa işğal altında qaldı, onun azad edilməsi hakimiyyət sevdasına qurban getdi və Laçının işğalı üçün münbit şərait yaradıldı.

Beləliklə, AXC hakimiyyəti əlinə aldı. Bunun üçün mübarizə apardığı günlərdə vəziyyətdən xəbərdar olan erməni komandanlığı Laçına hücum əməliyyatına başladı. Erməni qüvvələri ilk növbədə Zarıslı kəndinə hücum edərək oradakı azərbaycanlı qüvvələri qovdu. Döyüşçü qüvvəsi və texnikası yetərli qəddər olmayan, üstəlik sərkərdəsiz, başıpozuq ordu çaş-baş qalmışdı. Bu zaman Laçını qarşıda nəyin gözlədiyini barədə Bakıya məlumat verilsə də, lakin Bakı susur, heç bir köməklik göstərmirdi. Ordu və yerli əhali az texnika ilə güclü texnikaya malik düşmənlə üz-üzə qalmalı olur. Hakimiyyətin sükutundan istifadə edən erməni qüvvələri Turşsu kəndini işğal edir və Laçına doğru irəliləməyə başlayır. 18 mayda qəddər Laçın boşaldılır. Həmin gün Laçın şəhəri işğal edilir və yağmalanaraq yandırılır. Şəhərin 8 minə yaxın əhalisi qaçqın düşür.

Bütün bunlar barədə ötən il mayın 10-da Şuşa şəhərində olan Prezident İlham Əliyev şəhər sakinləri ilə görüşü zamanı demişdir: "Mayın 10-u hər birimizin işğal altına düşməsinin səbəbi olmuşdur. Təsədüfi insanlar hakimiyyətə gəldi. Küçələrdən heç bir təhsil almamış, dövlət işində təcrübəsi olmayan, biliyə malik olmayan müdafiə nazirləri, dövlət katibləri, parlament sədriləri, prezident vəzifələrinə yiyələndilər və bunun acı nəticəsini Azərbaycan xalqı yaşadı. Şuşanı müdafiə etməyə, əks təqdirdə başına güllə çaxmağa söz verən o ünsür görəsən indi hansı hisslər yaşayır? Əminəm ki, bu günlərə sevinmir. Onun kimilər, o vaxt hakimiyyətə can atan AXC-Müsavat cütliyünün tör-töküntüləri, onların böyük əksəriyyəti bizim Zəfərimizə sevinmədi. Qələbəmizə bu günə qədər kölgə salmağa çalışırlar.

Onların məhz hakimiyyətə can atması və ovaxtkı hakimiyyətin satqın, qorxaq olması səbəbindən Şuşa işğal altına düşdü. Şuşanı müdafiə etmək üçün çox da böyük qüvvə lazım deyildi. Bunu hər kəs yaxşı bilir. Şuşa yiyəsiz qalmışdı və onun düşməne təhvil verilməsi üçün yol açdı. İndi baxın, o tarixlərə, tarixi hadisələrə. Bir neçə gündən sonra onlar hakimiyyətə gəldilər, o hakimiyyəti yıxdılar, çevriliş etdilər. Şuşanı, sonra Laçını, Kəlbəcəri qurban verdilər. Bununla da qondarma Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti Ermənistanla de-fakto coğrafi nöqteyi-nəzərindən birləşdi.

2020-ci ilin həmin gününü- dekabr ayının 1-ni qürurla xatırlayırıq. Dövlətimizin başçısı yenə xalqa müraciət edirdi: "Böyük sevinc hissi ilə bildiriməm ki, Laçın rayonu işğaldan azad olundu. Bütün Azərbaycan xalqını bu münasibətlə ürəkdən təbrik edirəm. Laçın rayonunun işğaldan azad olunması tarixi hadisədir. Özü də bir güllə atmadan biz Laçın rayonunu qaytardıq. Düşməni buna məcbur etdik. Döyüş meydanında əldə edilmiş parlaq qələbə bu gözəl nəticəyə gətirib çıxardı ki, üç rayonumuz - Ağdam, Kəlbəcər və Laçın bizə qaytarıldı. Biz bu rayonları bir güllə atmadan, bir şəhid vermədən qaytarmışdıq".

Laçın azad olunan gün...

Laçın rayonu 2020-ci ilin 1 dekabr tarixində ölkəmizə təhvil verilsə də, şəhərin özü və bəzi kəndlər 2022-ci ilin 26 avqust tarixində Azərbaycanın nəzarətinə keçib. Prezident İlham Əliyev bu tarixi hadisəni Laçın şəhəri günü elan etməklə əbədləşdirib. Bununla da Laçının tam şəkildə Azərbaycanın nəzarətinə keçməsi prosesi başa çatıb.

Budur, artıq 26 avqustu Laçın şəhəri günü kimi qeyd edirik. Hər il bu təqvimin bu günü Laçından-onun dününəndən, bu günündən qürurla danışır, yazırıq.

Laçına-yurda, el-obaya, evə-ocağa qayıdış

Laçın azaddır və bu yurd yerimizdə də digərləri kimi böyük quruculuq işləri görülür. Yeni yollar, körpülər salınıb, yaşayış binaları və obyektlər, elektrik stansiyaları tikilib, kəndlərin təməli qoyulub. Burada yaşayış üçün hərtərəfli şərait yaradılıb.

Prezident İlham Əliyev ötən il Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə xalqa müraciətində deyirdi: "Avqustun 26-da - nəzərdə tutulmuş vaxtdan xeyli əvvəl biz Laçın şəhərini də azad etdik və eyni zamanda, Laçın rayonunun Zabux və Sus kəndlərinə də qayıtdıq. Bu da böyük nailiyyətdir... Əminəm ki, biz 2023-cü ildə laçınlıları Laçına qaytaracağıq, ilk keçmiş köçkünlər öz doğma torpağına qayıdacaqlar.

Dövlətimizin başçısı ötən il aprelin 18-də Salyan rayonunda Azərbaycan Televiziyasına müsahibəsində isə belə deyirdi: "Mən bir müddət bundan əvvəl demişdim ki, biz keçmiş köçkünləri bu ilin sonuna qədər Laçın şəhərinə qaytaracağıq. Bax, bu gün tam

əminliklə deyə bilərəm ki, biz yay aylarında artıq buna nail olacağıq. Yeni, biz bu işi vaxtından tez görürük... Əgər birinci mərhələdə Laçın şəhərində 400-dən bir qədər çox evin inşasını nəzərdə tuturduqsa, son məlumatla, son planlarımıza görə, ancaq fərdi evlərin sayı 570 olacaq. Eyni zamanda, 140-dan çox mənzil hazır olacaqdır. Yəni, beləliklə, 700-dən çox ailəni biz bu ilin yay aylarında Laçın şəhərində yerləşdirəcəyik.

Beləliklə, 28 may 2023-cü il tarixdə Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, keçmiş məcburi köçkünlərin bərpa edilən və yenidən qurulan Laçın şəhərinə qayıdışı başlandı. Birinci mərhələdə şəhərə 20 ailə, yəni 97 nəfər köçürüldü. Və mərhələli şəkildə artıq laçınlılar doğma ata-baba yurdlarına qayıdırlar.

Heç kim qələbəmizə kölgə sala bilməz

İl Vətən müharibəsi tariximizin parlaq səhifələrini təşkil edir. Bu səhifələri çox məqamlar xarakterizə edir: dövlət-xalq birliyi, həmrəylik, vətənpərvərlik, torpaq sevgisi, bayraq sevdası, ölümün üzünə dik baxmaq əzmi və sair.

Torpaqlarımızın bir gün azad olunacağına əminliyini bütün çıxışlarında bildiren Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi kursunun uğurla davam etdirilməsinin, 20 il ərzində ölkənin iqtisadi gücünün artırılması, ordu quruculuğu işinin başa çatdırılmasının, vətənpərvər gənclərin yetişdirilməsinin nəticəsi olaraq 2020-ci ildə çıxdığımız Zəfər yolunu 2023-cü ildə başa çatdırdıq.

Böyük Zəfər əldə etdik. Ardınca azad etdiyimiz yurdları abadlaşdırmağa başladırıq. Dünənədək erməni adlı düşmənlə üz-üzə qalmışdıqsa, Zəfərdən sonra AXC-Müsavat tör-töküntüsü özlərini onların yerinə qoydu. 2020-ci ildən düz 2023-cü ilədək "Bəs Xankəndi, Xocalı, Xocavənd?" dedilər. Lakin anlaya bilmədilər ki, onların qısa zamanda satıb-sovduqları torpaqları belə qısa bir vaxtda geri almaq mümkün deyil, bunun üçün zamanə ehtiyac var. 2023-cü ildə adları çəkilən torpaqlarımız da azad edildikdən sonra isə yeni bəhanələr axtarmağa başladılar. Onlardan biri də Rusiya Sülhməramlı Qüvvələrinin Qarabağda qalması ilə bağlı oldu. Lakin onun da zamanı gəlib çıxdı. Budur, sülhməramlı qüvvələr yola salınıb.

Bütün qələbələrə, eləcə də ölkədə görülən işlərə kölgə salmaq onların çoxdankı peşəsidir. Lakin nə üçün özlərinə bir sual vermirlər ki, yaxşı, biz bu xalq üçün nə etmişik, bax, bu, çox maraqlıdır.

Tarix hər ana şahiddir: dünənə də, bu günə də. Bir də xalqın gözü tərəzidir. O, nəyin, kimin yaxşı, pis olduğunu bilir və qiymətini də buna müvafiq olaraq verir. Boş-boş danışmaq kime gərəkdir?.. Yuxarıda haqqında danışdığımız tarixə bütün xalq şahiddir axı...

Bu gün isə xoş hadisələrə şahidlik edirik: azad edilmiş torpaqlarımızın bərpasına, soydaşlarımızın ata-baba ocağına qovuşmasına, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun yeni dövrünə. Bir-birindən xoş günlərə şahidlik isə hələ qarşıdadır. 2025-ci ildə Laçını MDB məkanının mədəniyyət paytaxtı kimi görəcəyimiz kimi...

Mətanət Məmmədova

Zolaqlar problemi həll edir, yoxsa yeni tıxaclar yaradır?

Bakı şəhərində günü-gündən avtomobillərin sıxlığı müşahidə olunur. Bir müddət əvvəl bəzi küçələrdə avtobus zolaqları salınıb. Bu zolaqlarda ancaq ictimai nəqliyyat üçün istifadə edilən avtobusların hərəkətinə icazə verilir. Digər avtomobillərin bu zolaqdan istifadəsi qadağandır. Məlumat görə, Bakı şəhərinin və Abşeron rayonunun küçələrində 21 avtobus zolağı mövcuddur. Avtobus zolaqlarının salınmasının məqsədi ictimai nəqliyyatdan istifadə edən sərnişinlərin mənzil başına daha tez çatmasını təmin etməkdir.

Bakı şəhərinin bəzi küçələrində velosiped zolaqları da salınıb. Mərhələli şəkildə digər küçələrdə də bu tip velosiped zolaqları salınaraq davamlılıq təmin ediləcək. Növbəti mərhələdə avtomobillərlə yarıya biləcək münaqişəli nöqtələrin aradan qaldırılması üçün təhlükəsizlik sədləri quraşdırılacaq.

Bəs, zolaqlar çəkildikdən sonra ictimai nəqliyyatın fəaliyyətində müsbət nəticələr əldə edilib? Şəxsi avtomobildən istifadə edənlər və taksi sürücüləri avtobus zolaqlarından şikayətçi olsalar da, ictimai nəqliyyatdan istifadə edənlər razıdır. SƏS TV mövzu ilə bağlı sərnişinlərin və sürücülərin fikirlərini öyrənib.

"Wolt" kuryeri Abid Cəbiyev: "Məncə, şəhərdə velosiped zolaqlarının salınması çox gözəl və rahatdır. Əvvəllər çətinlik çəkirdik,

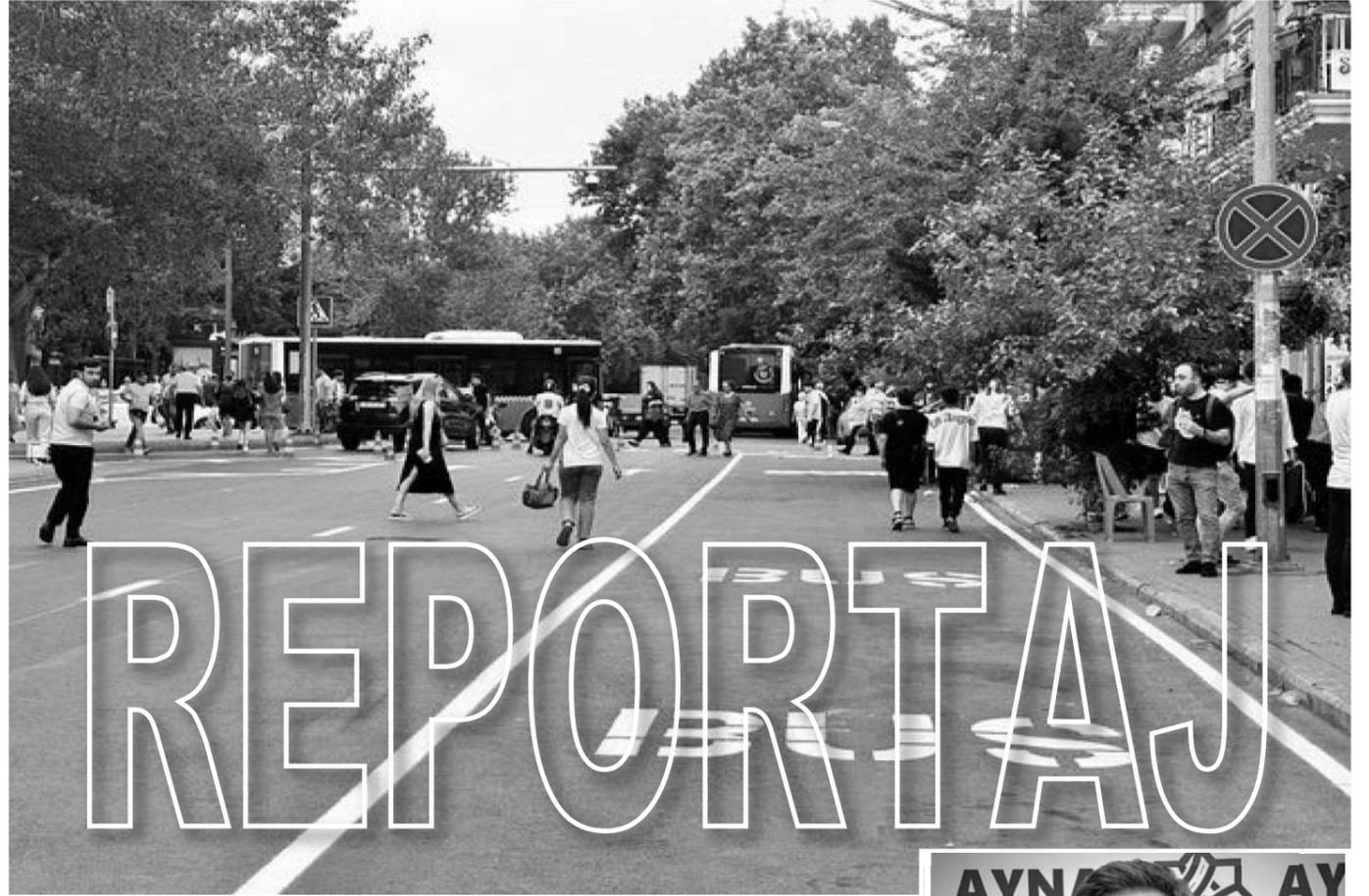
çünki həm maşın yoluna çıxırıdık, həm də piyadaların yoluna çıxırıdık. Ona görə də bizə problem yaradırdı. Hal-hazırda velosiped yollarının olması işimizi rahatlaşdırır".

Sürücü Səməd Qəhrəmanov: "Avtobus zolaqları tıxacların qarşısını tam şəkildə almır. Elə saatlar olur ki, avtobus zolağı boş olur, amma görürsən ki, maşınlar əziyyət çəkir. Orada yol polisi əməkdaşı olsa, daha yaxşı olar. Polis şərait yaratsa, avtobus olmayanda zolağa daxil olmaq olar. Ümumiyyətlə, COP-

la bağlı ayrıca zolaqlar çəkiqlər. Heç bir sürücü bilmir ki, o zolağa da girəndə onu cərimə edəcəklər, yoxsa yox. İnsanlar maarifləndirilmir. Müəyyən saatlarda həmin zolağa girməyə icazə var, orada da tıxac olmur. Texniki problemlər də imkan vermir, bəzən həmin saatlarda da cərimələnmə halları yaşanır".

Velosiped sürücüsü Viktor Tarasov: "Bizə velosiped yolları sərfəlidir, amma dəfələrlə qəza halları baş verir. Dünən bizim iş yoldaşımız qəzaya düşüb. İnsanlar görür ki, tıxacdır, velosiped zolağının üstündə hərəkət edirlər. Maşınlar da bizim yolumuza çıxırlar. Əgər qanun birdirsə, hamıya eyni olmalıdır.

Siqnal da verirsən, xeyri yoxdur, eşitmirlər".
Sürücü Məryəm İbrahimova: "Elə yollar var ki, iki zolaqlıdır. Onun birini avtobus zolağı ediblər, daha da sıxlıq olur, tıxaclar yaranır. Elə yollar var ki, zolaqlar əngəl törətmir. Bir

dəfə vaxtını səhv salıb zolağa səhvən daxil olmuşam. O zaman cərimə yazılıb. Başqa vaxtlarda diqqət etməyə çalışıram".

Velosiped sürücüsü Taleh Əliyev: Velosiped xətləri bizi qane edir, amma hər yerdə olsaydı, daha gözəl olardı. Onu deyə bilərəm

ki, bizə rahatlıq yaradıb. Ancaq velosiped xətlərinin bərpası işləri bir az uzandığı üçün rahatlıq yaradır. Bu da düzələn şeydir".

Sərnişin Bəxtiyar Paşayev: "Məncə, av-

tobus zolaqlarının salınması yaxşı fikirdir. Tıxacların qarşısını nə qədər alacaq bilmirəm. Avtobusların sayı çox olarsa, marşrutlar düzgün qurularsa, məncə, ən yaxşı çıxış yolu budur. Burada məqsəd kiçik avtomobillərin sayını azaltmaq, ictimai nəqliyyatdan istifadəni çoxaltmaqdır".

Sürücü Mətləb Bayramov: "Avtobus zolaqları tıxacların qarşısını almır, daha da əksinə təsir göstərir. Yolu daraldılar, istər-istəməz sıxlıq yaranır. Şəxsi maşınım ilə hərəkət

edirəm. Zolağa çıxaraq çox cərimələnmişəm. Səhvən etmirəm, məcburam, evə tələsirəm. Cəriməni də ödəməyə məcburuq".

Taksi sürücüsü Anar Qocayev: "Zolaqlar taksi sürücüləri üçün çətinlik yaradır. Çünki daha da tıxac yaranır. İndiyə kimi bir dəfə zolağa səhvən daxil olmuşam. O da görmədi-

yim üçün baş verib. Zolaqların sayı da çoxdur. Bəzi yerlərdə saatla, bəzi yerlərdə də saatsız zolaqlardır".

Məsələ ilə bağlı Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyinin (AYNA) mətbuat xidmətinin rəhbəri Tural Orucov açıqlama-

sında bildirib ki, avtobusla sərnişin daşımaları şəhərdə mobilliyin təmin edilməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir: "İctimai nəqliyyat hərəkət cədvəlinə uyğun fəaliyyət göstərir, onun tıxacda qalması və ləngiməsi bütün xətt boyunca intervalların pozulmasına gətirib çıxarır.

Qeyd edək ki, avtobus üstünlüyünün təmin edilməsi məhz tıxac olan küçələrdə lazımdır. Xüsusi avtobus zolağı daha çox sərnişinin daşınmasına imkan yaradır. Hazırda paytaxtın 29 küçə və prospektində uzunluğu 85 km-dən çox xüsusi hərəkət zolaqları təşkil edilib. Avtobus zolağı təşkil edilən zaman yol boyu "Marşrut nəqliyyat vasitələri üçün zolaq" yol nişanı quraşdırılır. Ümumilikdə bu zolaqlarda 329 məlumatverici yol nişanı yerləşdirilib. Sürücülər hərəkətdə olarkən nişanların tələblərini rəhbər tutmalıdırlar. Təhlillər göstərir ki, zolaqların istifadəyə verilməsindən sonra avtobuslarla sərnişindəşimada 5-10 faiz artım var. Zolaqlar sayəsində avtobuslar son təyinat nöqtəsində 10-15 dəqiqə daha tez çatır".

Onun sözlərinə görə, son dövrlərdə əhali arasında velosiped və skuterlərdən istifadə edənlərin sayı artıb: "Bu nəqliyyat növünün geniş istifadəsi mikromobillik, şəhər mühitinin inkişafı, tıxac və sıxlığın azaldılması, ətraf mühitin qorunması, fiziki fəallığın artırılması və sağlam həyat baxımından çox əhəmiyyətlidir. Artıq AYNA tərəfindən Bakı şəhərində mikromobillik infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi məqsədilə 20 km məsafəni əhatə edən mikromobillik zolağı təşkil edilib. Bu işlər davam etdirilir". Avtobusla sərnişindəşimalar, velosiped xətləri şəhərdə mobilliyin təmin edilməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, avtobus üstünlüyünün təmin edilməsi daha çox sərnişin daşınmasına imkan yaradır, marşrutlarda intervalların qorunmasını təmin edir".

Söylü Ağazadə

Müasir Azərbaycan gəncliyi yaşadığımız zamanın ən məsuliyyətli bir dövrünü yaşayır. Qloballaşmanın sürətlə inkişafda olduğu bir zamanda müasir zamanın çağırışlarına cavab vermək gənclərdən böyük məsuliyyət tələb edir. Azərbaycan bayrağına bağlı olan gənclik respublikamızda sosial-iqtisadi, elmi-mədəni, təhsil və digər sahələrdə fəal iştirak edir və hər bir sahədə izi, əməlləri görünür. Demək, işıqlı sabahımızın gəncliyi fəal gənclikdir, yeniliyə meyli edən gənclikdir. Əlbəttə ki, müasir gəncliyin dövlətin diqqət və qayğısı ilə əhatə olunması onların bütün potensiallarından düzgün istiqamətdə istifadəsinə imkanlar açır. Prezident İlham Əliyevin son 21 ildə Azərbaycanda gənclərlə işin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı verdiyi göstəriş və sərəncamlar sözügedən təbəqənin öz üzərinə düşən məsuliyyəti daha dərindən dərk etməsinə əhəmiyyətli təsir göstərir. "2024-2025-ci tədris ilində Azərbaycan Respublikasının ali məktəblərinə daxil olmuş tələbələrə Prezident təqaüdünün verilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı təhsilə və gənclərə ayrılan diqqətin davamıdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasının ali məktəb tələbələri üçün Prezident təqaüdünün təsis edilməsi haqqında" 2001-ci il 3 sentyabr tarixli 564 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq, 2024-2025-ci tədris ilində tələbə qəbulu imtahanlarında ixtisas qrupları üzrə ən yüksək nəticələr göstərmiş və Azərbaycan Respublikasının ali məktəblərinə daxil olmuş tələbələrə Prezident təqaüdü verilməkdir.

Sabahımızın kreativ və sağlam gəncliyi

Dövlət başçısının Sərəncamı ilə ən yüksək nəticələr göstərmiş tələbələrə Prezident təqaüdü veriləcək

"Gənclər Evi" sosial xidmət müəssisələri şəbəkəsinin yaradılması da elə gənclərə dövlət qayğısıdır. İlk "Gənclər Evi" 2006-cı ildə Ağsu rayonunda fəaliyyətə başlasa da, bu gün onların sayı artmaqdadır.

Azərbaycanda geniş vüsət almış könüllülər hərəkatının aparıcı gücü məhz gənclərdir. Gənclərimizin potensialının, fəallığının, məsələlərə yeni baxışlarının cəmiyyət üçün çox lazımlı olduğunu diqqətə alan Prezident İlham Əliyev 2019-cu il dekabrın 30-da Azərbaycan Respublikasında 2020-ci ilin "Könüllülər ili" elan edilməsi haqqında Sərəncam imzaladı. Ölkəmizdə təxminən 20 min gənc könüllü olaraq çalışmış və indi onlar ayrı-ayrı təşkilatlarda müxtəlif vəzifələrdə işləyirlər. Könüllülər hərəkatının cəmiyyətin inkişafında xüsusi əhəmiyyəti var. Bu, cə-

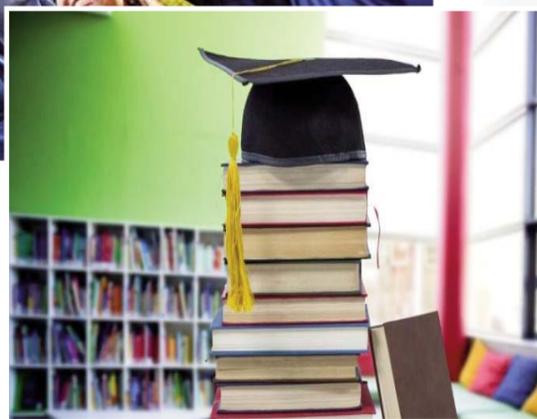

GƏNCLƏRƏ DÖVLƏT QAYĞISI

Xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin gənclərə dəstək yönündə verdiyi mühüm və əlamətdar qərarlardan biri də 2013-cü il 2 iyul tarixində ölkədə ilk dəfə "Gənclər üçün Prezident Mükafatı"nın təsis edilməsi oldu. Prezident Mükafatı elm, mədəniyyət, o cümlədən ədəbiyyat və incəsənət, təhsil, gənclər siyasəti və gənclərlə iş, ictimai və sosialyönümlü fəaliyyət, innovasiya və sahibkarlıq fəaliyyəti sahələrində xüsusi fərqlənən 10 nəfər gəncə ildə bir dəfə verilir.

Onu da bildirək ki, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura səviyyəsində təhsil alan tələbələrə verilən təqaüdlərin məbləğləri 2023-cü il yanvarın 1-dən artırılıb.

Yeri gəlmişkən onu da bildirək ki, 1996-cı il 22 iyun tarixində Ulu Öndər Heydər Əliyevin imzaladığı Fərmanla elmi və mədəni tərəqqinin müstəqil Azərbaycanın gələcəyi üçün müstəsna əhəmiyyətini nəzərə alaraq istedadlı gənclərə Azərbaycan Respublikası

Prezidentinin şəxsi himayəsini, onların yaradıcılıq potensialını inkişaf etdirmək üçün dövlət qayğısını təmin etmək məqsədilə Azərbaycanın gənc istedadlarının "Qızıl kitabı" və "Qızıl kitab"a adları yazılmış gənc istedadlara təqdim etmək üçün xüsusi təqaüd təsis edilib.

HƏM TƏŞƏBBÜSKAR, HƏM DƏ İŞTİRAKÇI

Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev gənclərin vətənpərvərlik, azərbaycançılıq və dövlətçilik prinsipləri əsasında tarixi-mədəni irsimizə, milli-mənəvi və ümumbəşəri dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyə olunması, cəmiyyətin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni həyatında onların intellektual və yaradıcı potensiallarının ümummilli məsələlərin həllinə yönəldilməsi istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirir.

Təbii ki, müasir dövrümüzün tələbləri nəzərə alınaraq dövlətin gənclərə diqqət və qayğısı da artır. Gənclərin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi işinin gücləndirilməsi, istedadlı gənclərin qabiliyyətlərini inkişaf etdirə bilmələri üçün şəraitin yaradılması, gənclərin sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsi, gənclər təşkilatlarının beynəlxalq əlaqələrinin qurulması və s. istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir. Təbii ki, gənclər ölkədə baş verən proseslərdə həm təşəbbüskar, həm də iştirakçılardır.

Bu gün tam əminliklə deyə bilərik ki, müstəqil Azərbaycanda dövlətin diqqət və qayğısı sayəsində sağlam bir gənclik yetişib. "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan Gənclərinin təhsili üzrə Dövlət Proqramı" gənclərin təhsil səviyyəsinin yüksəldilməsinin daha bir ifadəsidir. Prezident İlham Əliyevin 15 sentyabr 2017-ci il tarixli Sərəncamı ilə növbəti "Azərbaycan gəncliyi 2017-2021-ci illərdə" Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi gənclərə olan qayğının bariz nümunəsidir. Prezident İlham Əliyev gənclərin dövlət idarəçiliyi sistemində iştirakının gerçəkləşdirilməsi, onların potensialından düzgün istifadə məqsədilə 2005-ci il avqustun 30-da "Azərbaycan Gəncliyi Dövlət Proqramı"nı (2005-2009-cu illər) təsdiq etdi ki, bu da gənclərə dövlət qayğısının artırılmasını təmin etmiş oldu.

Gənclər arasında vətənpərvərlik işinin gücləndirilməsi, onların ahəngdar inkişafı və asudə vaxtının təşkili və s. məqsədlə

miyyətdə xeyirxahlıq, yeni davranış qaydalarını təbliğ edir. Könüllülər hərəkatı "ASAN xidmət"dən başladı və bu gün "ASAN xidmət"də işləyənlərin mütləq əksəriyyəti gənclərdir.

ÖLKƏNİN İNKİŞAFI NAMİNƏ

Azərbaycan gəncliyi Dövlət Proqramlarının davamı olaraq ölkə başçısının 26 yanvar 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə "2015-2025-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin İnkişaf Strategiyası"nı təsdiq etdi. Sərəncama əsasən, Azərbaycan gəncliyinin potensialını müasir dövrün tələblərinə uyğun inkişaf etdirilir, həmin potensialdan Azərbaycan Respublikasının mənafevi naminə istifadə edilərək, yeni nəsildə fəal vətəndaşlıq mövqeyi formalaşdırılır. Azərbaycanın qısa müddətdə iqtisadi, sosial sahədə əldə etdiyi uğurları müəyyənləşdirilmiş düzgün siyasət və strategiyaların uğurlu addımları kimi dəyərləndirən gənclər dövlətin onlara göstərdiyi diqqəti əməli fəaliyyətləri ilə doğrultmaqla, əsl vətəndaşlıq məsuliyyətlərini ölkənin ictimai-siyasi həyatında tutduqları sağlam mövqe ilə təsdiqləyirlər. Bu gün təqdirəlayiq hal isə odur ki, gənclər də dövlət tərəfindən onlara göstərilən diqqət və qayğıyı, onlara olan etimadı yüksək qiymətləndirərək var qüvvələri ilə çalışır, ölkənin inkişafı naminə öz töhfələrini verirlər.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Humanitar atəşkəsi pozan erməni terroru

27 sentyabr 2020-ci ildə başlanan Vətən müharibəsi hər gün yeni qələbələrimizlə davam edirdi və işğalda olan ərazilərimiz Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Müzəffər Ordumuz tərəfindən azad edilirdi. Azərbaycan müharibənin ilk günlərində döyüş meydanında öz gücünü göstərdi və elə bir müharibə apardı ki, bütün dünya bunu izlədi. Müharibənin başlamasından ötən bu günə qədər bir çox ərazilərimiz işğaldan azad olunmuşdur. Belə ki, Füzuli rayonunun Qaraxanbəyli, Qərvənd, Kənd Horadiz, Yuxarı Əbdürrəhmanlı kəndləri, Cəbrayıl rayonunun Böyük Mərcanlı, Nüzgar kəndləri, Ağdərə və Murovdağ istiqamətlərində yüksəkliklər, Tərtər rayonunun Suqovuşan və Talış kəndləri Cəbrayıl rayonunun Mehdili, Çaxırlı, Aşağı Maralyan, Şəybəy, Quycay kəndləri, Füzuli rayonunun Aşağı Əbdürrəhmanlı kəndi, Cəbrayıl şəhəri və rayonun Karxulu, Şükürbəyli, Yuxarı Maralyan, Çərəkən, Daşkəsən, Horovlu, Decal, Mahmudlu, Cəfərabad kəndləri, Cəbrayıl rayonunun Şixəli Ağalı, Sarıcalı, Məzrə kəndləri, Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsi və Sur kəndi, Cəbrayıl rayonunun Qaracallı, Süleymanlı, Əfəndilər və Qışlaq kəndləri, Füzuli rayonunun Yuxarı Güzlək, Görəzilli kəndləri, Tərtər rayonunun Çaylı kəndi işğaldan azad edilmişdi. Yaranmış vəziyyət onu göstərirdi ki, Ermənistanın məğlubiyyəti qaçılmazdır.

“BİR GÜN BELƏ GERİ ADDIM ATMADIQ”

“İkinci Qarabağ savaşı dönməndə də Ermənistan döyüş meydanında ilk gündən məğlubiyyətə uğramağa başlamışdı”, - deyən Cənab Prezident müsahibələrinin birində bildirib ki, 44 gün ərzində hər gün biz irəli gərdik, bir gün belə geri addım atmadıq: “Hətta manevr etmək məqsədilə də geri addım atmadıq. Ermənistan isə artıq öz qaçılmaz məğlubiyyətini dərk edərək bizi durdurmaq və mülki əhaliyə böyük zərər vermək üçün şəhər və kəndlərimizi ballistik raketlərlə, artilleriya qurğuları ilə daim atəşə tuturdu. Bunun nəticəsində 100-dən çox mülki şəxs, o cümlədən qadınlar və uşaqlar həlak oldular. Bu görüntülər var. Gəncə, Bərdə, Ağdam, Goranboy, Naftalan, Tərtər, Füzuli və digər bölgələrimizi hər gün atəşə tuturdular. Tərtər şəhərinə, - o qədər də böyük şəhər deyil, - 20 minə yaxın raket düşmüşdür”. Ermənistan Ordusu humanitar atəşkəsi kobud şəkildə pozaraq, Azərbaycan ərazilərini, mülki vətəndaşları atəşə tutmaqda davam etməsi onu göstərmiş oldu ki, təzavüzkar siyasətini davam etdirir. Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Bərdə və Tərtər şəhərlərini “Smerç” raketindən atəşə tutması erməni vəhşiliyinin daha bir nümunəsi oldu. Bu, bir daha Ermənistan tərəfinin Azərbaycanın hərbi qüvvələrinə zərbə endirməkdə acizliyini təsdiqlədi. Ermənistan silahlı qüvvələri Bərdədə dinc sakinləri “Smerç” raketləri ilə atəşə tutaraq, şəhərdə dinc sakinlərin sıx hərəkdə olduğu və ticarət obyektlərinin yerləşdiyi əraziyə beynəlxalq hüquqla qadağan olunmuş kaset bombalardan istifadə olunmaqla zərbələr endirdi. Nəticədə aralarında uşaq və qadınlar da olmaqla, 21 dinc sakin həlak oldu, 70-ə yaxın mülki şəxs yaralandı. Şəhərdə yerləşən mülki infrastruktur obyektlərinə və nəqliyyat vasitələrinə külli miqdarda ziyan dəydi. Ermənistan humanitar atəşkəsin prinsiplərinə riayət etmədiyini, yenidən düşmənçilik və təzavüzkar siyasətini davam etdirdiyini hər addımında təsdiqləyirdi. Humanitar atəşkəsin elan olunmasından 14 saat sonra Gəncə və Mingəçevir şəhərlərinin işğalçı dövlət tərəfindən yenidən raket hücumuna məruz qalması artıq qırmızı xətti keçmək demək idi. Düşmənin mülki əhalini və infrastrukturunu məqsədyönlü şəkildə hədəfə almasında məqsəd dinc sakinləri təşvişə salmaq idi. Əminliklə deyə bilərik ki, avantürüst

erməni hakimiyyəti məqsədinə çatma, Azərbaycan xalqında, həmçinin Gəncə sakinlərində heç bir təşviş yarada bilmədi. Xalqımız, o cümlədən bütün gənclilər düşmən terrorundan, təxribatından çəkinmədən öz işinə davam etdi, şanlı ordumuzun uğurlarından daha da ruhlandı. Əmin idi ki, Azərbaycan haqq mübarizəsində tezliklə qalib olacaq.

40-A YAXIN ÜMUMİ TƏHSİL MÜƏSSISƏSİNƏ DƏYƏN ZƏRƏR

Ermənistanın atəşkəsə əməl etməməsi

hiddət doğururdu. Azərbaycan isə əməliyyat zamanı yalnız hərbi obyektləri hədəfə alır, ancaq Qarabağ bölgəsindəki ərazilərdə əməliyyat həyata keçirirdi. Dövlətimizin güclü iradəsi, güclü ordumuzun məntiqi nəticəsi idi ki, bu hücumlar bizi hədəfimizdən uzaqlaşdırmadı.

2020-ci ilin oktyabrın 10-da Rusiya Federasiyası, Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikasının Xarici İşlər nazirləri humanitar atəşkəs elan edilməsi haqqında bəyanat qəbul etmişdi. Lakin Ermənistan Respublikası nəinki buna əməl etməyib, əksinə, oktyabrın 11-də onu ciddi şəkildə pozaraq öz ərazisindən Gəncə və digər şəhərlərimizi “SKAD” tipli raket kompleksindən atəşə tutmuşdu. Həmin tarixdə Gəncəyə atılan ballistik raket nəticəsində 10 mülki şəxs həyatını itirib, 34 mülki şəxs isə yaralanıb. Yaralanan insanlardan 9-u uşaq, 10-u qadındır. Azərbaycan Respublikasına qarşı Ermənistanın təzavüzünün davamlılığını göstərən bu təxribat müharibə cinayətləri olmaqla, Ermənistanın, ilk növbədə, BMT Nizamnaməsini, Müharibə aparılmasının adət və qaydalarını müəyyən edən Haaq Konvensiyalarını, Müharibə qurbanlarının müdafiəsi haqqında 1949-cu il Cenevrə konvensiyalarını və həmin konvensiyalara edilən 1977-ci il tarixli Əlavə protokolları, Beynəlxalq Cinayət Məh-

kəməsinin Statutunu, o cümlədən ayrı-ayrı silahlı növlərdən istifadə ilə bağlı beynəlxalq müqavilələrlə müəyyən edilmiş hüquq normalarını, həmçinin mülki əhalinin hərbi əməliyyatların təhlükəsindən müdafiə edilməsi ilə bağlı ümumi hüquq prinsipini kobud şəkildə pozulması deməkdir. Ermənistanın bu cür silahlarla təchiz edənər də həmin silahların qanunsuz istifadəsinə görə məsuliyyət daşıyırlar.

Oktyabrın 14-də səhər saatlarından başlayaraq Tərtər, Ağdam və Ağcabədi rayonlarının ərazisi artilleriya atəşinə tutulmuşdu. Tərtər rayonunun müxtəlif istiqamətlərdən ağır artilleriyadan atəşə tutulması nəticəsində Dəyərli kənd ümumi orta məktəbinə ziyan dəymiş, məktəbin heyətinə top mermisinin düşməsi nəticəsində təhsil müəssisəsinin tədris korpusu yararsız hala düşmüşdü. Ümumilikdə 14 oktyabr tarixində artıq 40-a yaxın ümumi təhsil müəssisəsinə düşmən təzavüzü nəticəsində zərər dəymişdi. Ermənistanın humanitar atəşkəsi pozmasına baxmayaraq, rəşadətli Azərbaycan Ordusunun hər gün yeni kəndləri və şəhərləri işğaldan azad etməsi bizi Zəfər tariximizə yaxınlaşırırdı.

DÜNYA BİRLİYİNƏ ÇAĞIRIŞ

“Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycanın yaşayış məntəqələrini intensiv atəşə tutmaqda davam edirlər. Bu, humanitar atəşkəs rejiminin, habelə 1949-cu il Cenevrə konvensiyalarının kobud şəkildə pozulması deməkdir. Bu gecə saat 2 radələrində Gəncə şəhərinə amansızlığa görə misli görünməmiş zərbə endirilib”. Bu fikirləri Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Gəncə şəhərinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən raket atəşinə tutulması ilə əlaqədar 11 oktyabr 2020-ci il tarixində rəsmi “Instagram” səhifəsində paylaşım etmişdi. “Bizim şəhərlərin və kəndlərin atəşə tutulması demək olar ki, dünən bütün gün ərzində davam edib” - bildiren Mehriban xanım Əliyeva qeyd edib ki, humanitar atəşkəs rejiminin qüvvəyə mindiyi andan ermənilər tərəfindən Azərbaycan Respublikasının bir sıra rayonlarına 548 mərmir atılıb. Mehriban Əliyeva Ermənistan silahlı qüvvələrinin Gəncə şəhərində mülki əhaliyə qarşı törətdiyi qanlı terror aktı ilə bağlı dünya birliyinə çağırış etdi. “Mən dünya birliyini baş verən bu hadisələrə laqeyd qalmamağa çağırıram. Beynəlxalq təşkilatlar, hüquq müdafiə strukturları, kütləvi informasiya vasitələri və ictimai rəyin liderləri Azərbaycanın mülki əhalisinə qarşı bu cür vəhşicəsinə amansızlığı kəskin pisləməlidirlər. Yerevan beynəlxalq konvensiyalara, habelə BMT Təhlükəsizlik

Şurasının erməni işğalçı qüvvələrini Azərbaycana qarşı təzavüzə son qoymağa çağıraraq qətnəmələrinə etinasızlığı dayandırmalıdır. Rusiyanın vasitəçiliyi ilə Moskvada əldə edilmiş razılaşmalara açıq-aşkar hörmətsizlik nümayiş etdirən Ermənistan Cənubi Qafqazda nəticələri onun üçün dağıdıcı olacaq müharibənin yeni mərhələsinə təhrik edir”.

Düşmənin gecə saat 4 radələrində Cənubi Qafqazın ən böyük istilik elektrik stansiyası olan “Azərbaycan” İstilik Elektrik Stansiyasını hədəfə almaqla cəbhə zonasından 100 kilometrədən çox uzaqda yerləşən iri sənaye şəhəri Mingəçevirə atdığı raketlər Ordumuzun Hava Hücumundan müdafiə qüvvələri tərəfindən zərərsizləşdirilmişdi. İtirdikləri mövqeləri geri qaytarmaq məqsədilə oktyabrın 10-dan 11-nə keçən gecə hücumu keçməyə cəhd göstərən düşmənin qüvvə və vasitələri Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən məhv edildi. Azərbaycan Ordusunun keçirdiyi fəaliyyətlər nəticəsində cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin

3 ədəd BM-21 “Qrad” yayılım atəşli reaktiv sistemi, 5 ədəd 2S1 “Qvozdika” özüyeryən haubitsası, 8 ədəd hava hücumundan müdafiə sistemi və radiolokasiya stansiyası sıradan çıxarıldı. Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələri tərəfindən Ermənistan silahlı qüvvələrinin 41-ci əlahiddə artilleriya alayı bölmələrinə havadan endirilən zərbələr nəticəsində düşmən ağır itkilər verdi.

2020-ci ilin oktyabr ayında Azərbaycanın Gəncə şəhərinin Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən 5 dəfə ayrı-ayrı zamanlarda bombalandı.

BÜTÖV AZƏRBAYCANDA DALĞALANAN UÇRƏNGLİ BAYRAĞIMIZ

Dövlət başçısının göstərdiyi qətiyyətli mövqe, gündən-günə hər tərəfli formalaşan qüdrətli Azərbaycan Ordusu və xalqımızın mübariz ruhu işğal olunmuş torpaqlarımızı erməni işğalından azad etdi. Cənubi Qafqazın lider dövləti olan Azərbaycan öz torpaqlarını qarış-qarış işğaldan azad etdi və işğaldan azad olunan torpaqlarımızda Azərbaycan bayrağı dalğalandı. 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra deyəsən, “dəmir yumruğu”un gücünü görmüş ermənilər unutulmuş edirdilər. Rusiya Federasiyası sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisindəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin üzvləri 10 noyabr 2020-ci il tarixli Bəyanatının müddəalarını kobud surətdə pozaraq Azərbaycan Ordusunun bölmələrinə qarşı terror-təxribat əməli törətdilər. Bundan əlavə, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin ünsürləri Kəlbəcər və Laçın rayonlarının ərazisini əhatə edən dağ silsiləsində yerləşən Qırxqız yüksəkliyini ələ keçirmək və orada yeni döyüş mövqelərini qurmağa cəhd göstərmişdilər. Azərbaycan Ordusu bölmələrinin keçirdiyi “Qisas” cavab əməliyyatı nəticəsində Qırxqız yüksəkliyi, həmçinin Kiçik Qafqaz dağ silsiləsinin Qarabağ silsiləsi boyu Sarıbaba və bir sıra digər əhəmiyyətli hakim yüksəklikləri nəzarətə götürüldü.

Ötən ilin sentyabrın 19-da Azərbaycan Ordusunun Qarabağda başladığı lokal xarakterli antiterror tədbirlərinin qısa müddətdə öz müsbət nəticəsinə verməsi, separatçıların təslim olması əlbəttə ki, ölkəmizin növbəti uğuru, qələbəsi kimi tariximizə yazıldı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qətiyyəti, müdrik siyasətinin nəticəsidir ki, bu gün bütöv Azərbaycanda uçrəngli bayrağımız dalğalanır.

Zümrüd BAYRAMOVA

Gürcüstanda baş verəcək hadisələri təsvir etmək üçün cəmiyyətdə cərəyan edənləri izləmək yetər. 26 oktyabra yarım ay qalır, amma sanki ikiye bölünmüş ölkədə "avropalılar"la "rusiyalılar"ın savaşı pik həddə çatıb. Təkcə cəmiyyət bölünməyib, hakimiyyətdə də ikitirlik var və münasibətlər heç də gızıl deyil. Gürcüstan prezidenti Salome Zurabişvili müxalif "Pirveli" telekanalına müsahibəsində deyib ki, ölkənin növbəti baş naziri kimin olması lazım olduğunu tezliklə öyrənəcək. Eyni zamanda, parlament respublikasının rəhbəri onun bu vəzifəyə namizədliyini irəli sürə biləcəyini də istisna etməyib. Zurabişvilinin sözlərinə görə, bazar ertəndən etibarən o, "Gürcü arzusu"na məğlub etmək üçün birləşməyə çağırdığı müxalifət partiyaları ilə yeni hökumət başçısı vəzifəsinə namizədləri müzakirə etməyə başlayacaq. "Artıq namizədim var. Bunun kim olduğunu indi deməyəcəyəm, çünki ilk növbədə partiyalarla məsləhətləşib, razılığa gəlmək lazımdır... Mən bir şeyə əminəm ki, bu gün hökuməti elan etməliyəm, seçicilər əvvəlcədən bilməlidirlər ki, kim olacaq?", - Zurabişvili bildi-rib.

Prezident müxalifət partiyaları-

Qərbə, yoxsa Şimala doğru?

Gürcüstan bu suala cavab verməyə hazırlaşır

nı bir il davam edəcək "texniki hökumət"de öz aralarında nazirlər portfelini bölüşdürməyə dəvət edir, sonra isə yeni parlament seçkiləri keçiriləcək. Eyni zamanda, Zurabişvili özünün hökumət başçısı ola biləcəyi ilə bağlı aydınlaşdırıcı suala birmənalı cavab verməyib: "Həyatda heç nə istisna edilmir, bu illər ərzində öyrəndiyim çətin dərslərdir. Düşünürəm ki, bu gün biz düzgün yoldayırıq və biz onu tərk etməməliyik".

Bu arada müxalifət prezidentin təklifinə ən azı ehtiyatla reaksiya verib. Belə ki, "Gürcüstan Namine" partiyasının nümayəndəsi Teona Akubardia bildirib ki, onun təşkilatı texniki hökumət ideyasını ümumiyyətlə dəstəkləmir, lakin Zurabişviliyə hörmət edərək məsləhətləşmələrdə iştirak etməyə hazırdırlar. Əminliklə demək olar ki, praktikada may ayında Gürcüstan Xartiyasını imzalayan heç bir partiya prezidentlə baş nazirliyə namizədləri ciddi müzakirə etməyəcək. Baş nazirliyə namizədin rolunu ən azı həyəcanlıdır. Politoloq Gia Abaşidze bildirib ki, Zurabişvilinin baş nazir vəzifəsində çox güman ki, favoriti Mixail Sa-

akaşvilinin hakimiyyəti dövründə, yeni 2009-2012-ci illərdə bu vəzifəni tutmuş Nika Qilauri ola bilər. İndi bəzi KİV-lər müxalifətin seçkilərdə qalib gələcəyi təqdirdə onun hakimiyyətə qayıdacağını proqnozlaşdırır. Eyni zamanda, Gilaurini "texniki namizəd" adlandırmaq olmaz.

Bununla yanaşı, Abaşidze qeyd edib ki, müxalifət öz seçicilərini inandırmağa çalışır ki, "Gürcü arzusu" seçkilərdə cəmi 30%-ə yaxın qazanacaq, qalan səsələr isə rəqiblərinə çatacaq. Bu, hər səsvermədən əvvəl olur. Sonra belə çıxır ki, iqtidarda olan partiya qalib gəlib, müxalifət küçəni silməyə çalışır, kütləvi dəstəyi olmadığı üçün ondan heç nə alınmır və ölkə irəliləyir. Ekspertin sözlərinə görə, Gilauri bu yaxınlarda ABŞ-dan Gürcüstanla qayıdıb. Üstəlik, 2012-ci ildən sonra Türkiyə, Avropa İttifaqı və Afrikada müxtəlif özəl maliyyə şirkətlərində çalışıb. 12 ildir ki, o, siyasi ambisiyalarını bəyan etmir, amma indi iddia edir ki, istənilən partiya və şəxsən Zurabişviliyə öz fikirlərini çatdırmağa hazırdır.

Politoloq Nika Çitadze hesab

edir ki, Zurabişvili müvəqqəti hökumətin tərkibini razılaşdırmağa gec qərar verib. Xüsusən də seçkilərə yarım ay qalır və hər halda partiyalar öz aralarında debat aparmalıdır ki, kabinetə kimin, hansı şərtlərlə daxil olması lazım olduğunu başa düşsün. "Hələlik partiyalar baş nazirliyə namizədlərini müəyyənləşdirməyiblər, amma yaqın ki, var. Təbii ki, Gürcüstanda "kölgə hökuməti" kimi bir şey olsa, daha yaxşı olardı. Eyni zamanda, Zurabişvilinin özü çətin ki, hökumətə başçılıq etmək istəsin. Görünür, o, eyni zamanda ölkə qarşısında məsuliyyət daşımayan Gürcüstanın simvolu roluna üstünlük verir", - Çitadze hesab edir.

Hakim partiyadan prezidentə impiçment şapalağı

Hakim "Gürcü Arzusu" partiyası respublika prezidenti Salome Zurabişviliyə qarşı yenidən impiçment proseduru başlayır. "Impiçment proseduru simvolik xarakter daşıyır, çünki yekun qərarı oktyab-

rin 26-da keçiriləcək seçkilərdən sonra növbəti parlament verməlidir", - bazar ertəsi keçirilən brifinqdə ölkə parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili bildirib. O qeyd edib ki, Zurabişvili hökumətlə razılaşdırılmamış xarici səfərlər etməklə ölkə Konstitusiyasını pozmaqda davam edir. "Keçən il Gürcüstanın Konstitusiyası Məhkəməsi Salome Zurabişvilini Konstitusiyanın prezidentin hökumətin razılığı olmadan xarici səfərlərini qadağan edən 52-ci maddəsinə pozan şəxs elan edib. Sonra müxalifət deputatları Zurabişvilini dəstəklədiyi üçün impiçment proseduru səsvermədən keçmədi", - Papuaşvili bildirib.

Onun sözlərinə görə, prezidentin ölkə Konstitusiyasına məhəl qoymaması parlament çoxluğunu impiçment proseduruna yenidən başlamağa məcbur edib. "Prezidentin Konstitusiyayı pozması ilə bağlı təkrar iddia Konstitusiyaya Məhkəməsinə göndəriləcək. Məhkəmənin qərarından sonra isə yeni çağırış parlamentində impiçment proseduruna başlanılacaq.

Seçki kampaniyasına xaricdən müdaxilə

Hakim "Gürcü Arzusu" partiyası xaricilərin seçki kampaniyasına müdaxiləsi hallarını açıqlayıb. Qeyd edilib ki, oktyabrın 26-da Gürcüstanda parlament seçkiləri keçiriləcək. Sentyabrın 16-dan oktyabrın 6-dək müxalifət partiyalarının, bir sıra müşahidə təşkilatlarının və KİV-lərin fəaliyyətində aşkar edilmiş seçkiqabağı qanun pozuntuları barədə ictimaiyyət məlumatlandırılıb. Bu pozuntular xarici dövlətlərin seçkilərə müdaxiləsi, seçki prosesinə müdaxilə və seçki prosesinin nüfuzdan salınması ilə bağlıdır. Hakim "Gürcü arzusu" partiyasının üzvü və parlament çoxluğunun üzvü Givi Mikanadze brifinqdə deyib ki, oktyabrın 1-də Almaniya Bundestaqının Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri Mixael Rot xaricdə

yaşayan Gürcüstan vətəndaşlarının seçkilərdə səs vermək üçün necə qeydiyyatdan keçə biləcəyi barədə məlumat yayıb. O, Gürcüstan vətəndaşlarına qeydiyyat prosesində köməklik göstərəcək iki nəfərin əlaqə məlumatlarını açıqlayıb ki, bu da açıq şəkildə seçki prosesinə xarici müdaxilədir. ABŞ səfirliyi oktyabrın 1-dən sistemli olaraq sosial şəbəkədəki səhifəsində məzmunu kontekstdən asılı olaraq siyasi xarakter daşıyan və hökumət komandasının əks mövqeyini əks etdirən kartlar yerləşdirib. Oktyabrın 4-də Aİ-nin Gürcüstandakı səfiri Pavel Qerçinski açıq şəkildə bəyan edib ki, "Gürcü arzusu" seçki kampaniyası çərçivəsində reklam bannerlərində yerləşdirilən məlumat "utanc verici, şokedici və iyrəndir.

Xarici agentlər haqqında qanun qüvvədədir

Gürcüstanın Konstitusiyası Məhkəməsi ölkə prezidenti Salome Zurabişvilinin tələb etdiyi kimi, xarici agentlər haqqında qanunun qüvvəsinə dayandırmaqdan imtina edib. Qətnamədə deyilir ki, iş üzrə yekun qərar qəbul olunana qədər mübahisələndirilən normaların qüvvəsinin dayandırılması barədə iddiaçı tərəfin vəsatəti. "Xarici təsirin şəffaflığı haqqında" qanuna uyğun olaraq, maliyyənin əhəmiyyətli hissəsini xaricdən alan Gürcüstan qeyri-hökumət təşkilatları avqustun 1-dən qeydiyyatdan keçməlidir. Bundan əvvəl ölkə prezidenti Salome Zurabişvili, 120-dən çox qeyri-hökumət təşkilatı, 38 müxalifətçi deputat və jurnalist Gürcüstan Konstitusiyası Məhkəməsinə müraciət edərək qanunun fəaliyyətinin dayandırılmasını və sonradan onun ləğv edilməsini tələb ediblər.

Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze bildirib ki, bu iddiaların perspektivi yoxdur. Mayın 14-də Gürcüstan parlamenti küçə etirazlarına baxmayaraq, "Xarici təsirin şəffaflığı haqqında" qanunu üçüncü və yekun oxunuşda qəbul edib. Gürcüstanda xarici agentlər haqqında qanunun qəbulu Qərbdə narazılıq yaradıb. ABŞ və Aİ Gürcüstanla münasibətlərə yenidən baxılacağını açıqlayıb. Amerika tərəfi artıq planlaşdırılan hərbi təlimləri ləğv edib, Avropa İttifaqı isə Gürcüstan Müdafiə Nazirliyinə ayrılan vəsaiti dondurub.

Beləliklə, Qərb itirməkdə olduğu Gürcüstanı yenidən qazanmaq iddiasından əl çəkmir. Oktyabrın 26-da keçiriləcək parlament seçkilərində "avropalılar"ın qələbəsi üçün bütün imkanlarını səfərbər edən ABŞ və Avropa bununla Cənubi Qafqazın daha bir ölkəsini caynağına keçirmək niyyətindədir. İndi söz gürcü seçicilərinindir. Müstəqil olmaq, yaxud Qərbin aldadıcı vədlərinə inanıb tabe olmaq seçimi bu xalqın gələcəyini müəyyənləşdirəcək.

V.VƏLİYEV

Keçmişdən bu günə qədər insanlar geyim tərzini və aksesuarlarını seçərkən bir çox müğənnilərdən təsirlənmişlər. Bu hallar insanlara təsir etmiş və öz üslublarını yaratmışlar.

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Xarici görünüşünüzün rolu:

Şəxsiyyət ifadəsi: Geyim şəxsi kimliyinizi əks etdirir. Məsələn, rəsmi geyimlər peşəkarlıq və ciddiliyi, rəngli və göz oxşayan geyimlər isə yaradıcılığı və enerjini ifadə edə bilər.

İlk təəssürat: İnsanlar sizi tanımadan əvvəl xarici görünüşünüze baxırlar. İlk təəssüratlar qalıcıdır.

Hədəf auditoriyanızla ünsiyyət: Görünüşünüz hədəf auditoriyanızı cəlb etmək və onlarla əlaqə yaratmaq üçün güclü bir vasitədir. Hədəf auditoriyanızın gözləntilərini və üslublarını anlayaraq paltar seçə bilərsiniz, beləliklə onlarla daha asan bağ və ünsiyyət qura bilərsiniz.

Peşəkarlıq və güvən: Görünüşünüz peşəkarlıq və etibarlılıq hissini ifadə edə bilər. Bunun biznes və sosial münasibətlərdə böyük əhəmiyyəti var. Moda fenomeni insanların gözləntiləri və ehtiyacları ilə uyğun gəlir. Eyni zamanda, dövrün şəraiti və sənət sahələri də ona təsir etdi. Musiqi janrları insanların geyim tərzinə, rənglərə, istifadə edilən aksesuarlara və saç tərzlərinə ciddi təsir edir. Buna görə də musiqi dəblə daim əlaqədədir.

Eyni bölməni paylaşan musiqi və moda sektorları bir-birinə təsir edən sektorlar arasında olduğundan, hər musiqi janrı öz üslubunu gətirir və buna görə də musiqi ilə moda həmişə qarşılıqlı əlaqədədir.

Bu tip tədqiqatların diqqətdən kənar qalması vacibdir.

Modelyerlər XX əsrin ən vacib moda məqamlarından biri olduğuna inanırlar. Deyirlər ki, moda meyilləri musiqi ilə paralel yaranır. Populyar musiqi ilə məşhurlaşan geyim tərzləri televiziya vasitəsilə qısa zamanda bütün dünyaya yayılmışdır. Musiqi insan həyatının hər mərhələsində baş verən bir hadisədir. Musiqi sosial-mədəni hadisədir. Hər gün həyatda əyləncə aləti kimi istifadə olunsada, mühüm funksiyaları vardır.

Moda və musiqinin dünyada müraciət etdiyi ən böyük seqmenti gənc nəsəl təşkil edir. Xüsusilə dəb nəzəriyyəçiləri tərəfindən vurğulanan subkultural təsir moda hərəkətində subkultural geyim trendi olaraq təyin etdikləri gənclər tərəfindən başlatılmışdır. Onlar bu tərzləri daha çox populyar musiqi, kino və televiziya gətirirlər. Bugün moda sosial-gündəlik həyatda geniş yer tutan populyar mədəniyyətin ən mühüm elementlərindən biridir. Populyar musiqi xüsusilə 1950-ci illərdə modaya təsir etdi və məşhurlaşdı. Yəni, musiqi və moda arasındakı əlaqə 1950-ci illərdən bəri mədəni əhəmiyyət kəsb edir.

Bəs, müğənninin səhnə geyimi necə olmalıdır? Günümüzdə bəzi müğənnilər var ki, özlərini klouna bənzədirlər. Bu nə dərəcədə doğrudur? Yəni, səhnə geyimi müğənninin həyatında hansı rol oynayır?

Məsələn, ötən gün bir toy məclisini idarə

Şou-biznes əhli: Kim necə geyinir?

onunla belə şəkil çəkdirmək istəməz", "İnsanın özünə etdiyi pisliliyi heç kim ona edə bilməz", "Uşaq tədbirlərinə anomator kimi gedə bilər", "Görəsən bu güzgüyə baxanda nə fikirləşib", "Bircə soskası çatmır boynunda", "Adam yaşına uyğun geyinər. Bu ya imicdir?", "Gündəm olmaq üçün edir", "Allah şəfa versin", "Bu da Elza kimi bilmir necə yadda qalsın. Damlə əvvəldən geyimini bilmirdi", "Damlə dəli obrazında!" kimi şərhlər yazılmışdı.

Modelyer Şəlalə Maqşudova: "Müğənnilərin geyimlərinə çox fikir verirəm. Son zamanlar elə müğənnilər var ki, onların toy geyimləri gülüncdür. Çünki geyimlərini düzgün seçə bilmirlər.

Bəzi müğənnilər var ki, bununla bağlı dizaynerlərə müraciət edirlər. Bəzən dizaynerlər də onları səhv geyindirir. Bir sıra müğənnilər də özləri bu yolu seçirlər. Yəni, dizayner onlara yardım etsə də onlar öz seçimlərini edirlər. Damlanın bu stili sosial şəbəkələrdə çox qarşıma çıxır. Bu çox böyük qınaq mənbəyinə çevrildi. Çünki bu düzgün səhnə geyimi deyil. Qısa şortla belə köynək, saç və s. heç uyğun deyil. Bu onu gülünc vəziyyətə gətirib. Başdan ayağa ağappağa bürünüb. Qınanılağı normaldır.

Müğənnilər bədən quruluşlarını düzgün seçməlidir ki, ona uyğun geyim alsın. Çox müğənni bədənini tanımayan və səhnəyə normal olmayan vəziyyətdə çıxırlar. Düşünürəm ki, bunu edən müğənnilər gündəmə gəlmək üçün bilərəkdən edir. Çünki müğənnidən ən çox ya geyiminə, ya da oxuduğu mahnısına görə danışarlar".

Ayşən Vəli

şəbəkədə izləyicilər tərəfindən ciddi tənqid olunmuşdu. O imici ilə klouna bənzədilərək "Bircə burnunda qırmızısı çatmır ki, kloun olsun", "Qoyuna oxşayır", "Allah adamın ağlını almasın", "Bu niyə özünü kloun edib", "Heç kim

rə edən müğənni Damlanın geyimi sosial

Beynəlxalq Qız Uşaqları Günü'nün ilk dəfə qeyd olunduğu 2012-ci ildə bu günün məqsədi insan hüquqları pozuntusu olan uşaq nikahlarının qarşısının alınmasına diqqət çəkmək idi. Uşaq nikahı, xüsusilə qızları uşaqlıq dövründən və hüquqlarından məhrum edir, təhsillərini yarımçıq qoyur, imkanlarını məhdudlaşdırır, zorakılıq qurbanı olmaq riskini artırır, sağlamlıqlarını təhlükə altına alır və nəticədə sağlam cəmiyyətlərin inkişafına mane olur. Dünyada 20-24 yaşlı qadınların üçdə biri 18 yaşına çatmamış ərə gedir. Onların üçdəbirinin ailə qurarkən yaşı 15-dən az olur. Həmçinin erkən nikahlar riskli hamiləliklər yaradır, hamiləlik və doğuşla bağlı ölüm riskini artırır.

Azərbaycan dünyaya gələn uşaqların cins nisbətində seçktiv aborta üstünlük verən dövlətlər arasında birinci yerdədir.

Qız uşaqları gününü qeyd edirik, amma...

Hər il oktyabrın 11-i Beynəlxalq Qız Uşaqları Günü kimi qeyd edilir

Paltarın, oyuncağın, otağın- ümumiyyətlə hər şeyin daha yaxşısı oğlan övladına aid olur. Aramızda elə valideynlər var ki, işdən evə gələndə birinci oğlu ilə maraqlanırlar, onun hal-əhvalını soruşurlar, problemi ilə maraqlanırlar. Kənarda boynunu bükən, "sirasını gözləyən" qız övladı isə hələ uşaqlıqdan bu davranışın məhz belə olması gərəkdini qavrayır. Düzdür, bu davranışı hər valideynə aid etmək də olmaz, bilirik, övladlarını ayırmayan, qız və ya oğlan olduqlarına fərq qoymayan kifayət qədər valideyn var. Xüsusilə gənc nəsil üçün daha oğlan, qız seçimi yoxdur, çox sevindiricidir ki övladlarının cinsiyəti arasında fərq qoymayan nəsil yetişir. Əvvəlki nəsillər də özlərindən öncəki nəsildən təsirlənərək bu addımı atırdı. Valideynlər adətən "oğlum olmasa, nəslin davamçısı olmayacaq, soyadım itəcək", kimi düşüncələrlə bunun faciəvi olduğunu fikirləşirdilər. Gənc nəsil isə bunun o qədər də əhəmiyyətli olmadığını fərqləndirirlər.

Məlumat üçün qeyd edək ki, hazırda mövcud olan qanunvericiliyə əsasən, dölün məlum olduqdan sonra abort etmək qadağandır, lakin bu məsələnin daha da ciddiləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Dölün cinsini müəyyən etmək üçün ultrasəs müayinəsinin qadağan olunub-olunmaması məsələsi seçktiv abortun qadağası kimi mübahisəli olaraq qalır.

2021-ci ilin statistikasına əsasən, Azərbaycanda 100 qıza 115 oğlan düşürdü. Əvvəl seçktiv aborta görə siyahıda liderlik Çinə məxsus idi və Azərbaycan ikinci yerdə idi. İndi vəziyyət əksinədir. Belə ki, hazırda Çində bu göstərici 100-110,3 təşkil edir. Dünyaya gələn uşaqların cins nisbəti bioloji normaya uyğun olaraq 102-106-dır. Belə ki, heç bir xarici müdaxilə olmadan doğulan hər 100 nəfər qız uşağına 102-106 oğlan uşağı düşür, bu, təbiətin yaratdığı tarazlıqdır.

Dölün cinsinin müəyyən edilməsinə imkan yaradan ultrasəs müayinəsindən geniş istifadə nəticəsində ölkədə oğlan uşaqlarına verilən üstünlük seçktiv abortlar vasitəsilə reallaşdırılır. Bu isə doğulan uşaqlar arasında cins nisbətində ciddi şəkildə pozulmasına səbəb olur. BMT-nin Əhali Fondunun hesablamalarına görə, Azərbaycanda doğulan uşaqlar arasında cins nisbətində ciddi şəkildə pozulması davam etsə, 2050-ci ilə qədər hər il doğulan oğlan uşaqlarının sayı qız uşaqlarının sayından 12 000-15 000 nəfər çox olacaq. Yeni indiki seçktiv abortla bağlı olan çətinlik yaxşın gələcəkdə maksimal dərəcəyə çatacaq.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi 2022-ci il üzrə "Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında" hesabatına əsasən, 2022-ci ildə ölkədə doğulan 122,846 nəfərdən 64,940-ı oğlan, 57,906-sı qızıdır. Cins nisbəti hər 100 qıza 112 oğlan təşkil edir. 2022-ci il ərzində qeydə alınan abortların sayı 31,747 təşkil edib, 2021-ci ildə bu rəqəm 46,877 olub.

Cinsi ayrı-seçkilik dünyanın bütün ölkələrində həmişə müzakirə edilən və heç vaxt öz həllini tapmayan bir mövzudur. Valideynlər bəzən bilərəkdən, bəzən də bilməyərəkdən övladları arasında fərq qoyur. Doğulacaq körpənin qız olacağını öyrənən bəzi valideynlər sevinə də, çoxları bu duruma sözün həqiqi mənasında kədərlənirlər. Çox təəssüf ki, bəzi halda bu vəziyyət abortla nəticələnir. Elə bu səbəbdəndir ki, statistik rəqəmlərdə balans fərqi açıq-aydın gözə çarpır. Cəmiyyətin oğlan sevdası gender balansı ciddi formada pozur. Tələf edilən uşaqların ölkəmizdəki statistikasına çox acınacaqlı rəqəmlər ortaya qoyur. Statistik göstəricilərə görə, Azərbaycanda hər il 20 min uşaq abort edilir. Qeyri-rəsmi statistika isə bu rəqəmi 25-27 min arasında dəyişir.

Bu gün dünyada abortla bağlı dəhşətli statistika var. Körpənin ana bətnində qətl edilməsinə tamamilə qadağan edən ölkələr də var, nisbətən məhdudiyət qoyan da, təməilə azad edən də. Hazırda aborta cinayət kimi baxan ölkələr sırasına Əfqanıstan, Banqladəş, Anqola, Venesuela, Qvatemala, Honduras, Misir, İndoneziya, İraq, İran, İrlandiya, Yəmən, Kolumbiya, Livan, Liviya, Mavritaniya, Mali, Nrpal, Nikarauqa, Oman, Paraqvay, Yeni Qvineya, Salvador, Suriya, Çili daxildir. Bu ölkələrdə hakim olan qanuna görə qadının həyatı risk altında olduğu zaman zaman abort edə bilər.

Tibbi göstəricilərə əsasən və istisna hallarda aborta icazə verən ölkələr sırasına Əlcəzair, Argentina, Boliviya, Braziliya, Qana, İsrail, Keniya, Kosta-rika, Marokko,

Meksika, Niqeriya, Pakistan, Peru, Polşa, Uruqvay var. İspaniyada 1985-ci ildən qüvvədə olan qanuna görə cinsi zorakılıq halı baş verərsə, qadının fiziki və psixi sağlamlığı hamiləliyi davam etdirməkdə çətinlik yaratdığı hallarda aborta rəsmi şəkildə icazə verilir.

Qız uşaqlarına qarşı stiqma oğlan uşaqlarına olan sevdə bizim cəmiyyətdə də var. Maraqlıdır ki, bəzən qadınların özü də qız övlada qarşı olurlar. Elə bu günlərdə ölkə gündəmində baldızı tərəfindən amansızlıqla döyülən Malikanın vəziyyəti ölkədə qız uşaqlarına olan münasibətin kiçik bir nümunəsi idi. Səbəb Malikanın qız övlada hamilə qalması olub və buna görə onu amansızlıqla döyən özü də qadındır. Nəticədə 4 aylıq qız övladı ana bətnində ölüb.

İctimai baxış dəyişməlidir. Doğum evində tibb bacıları çöldə səbirsizliklə gözləyən kişiye içəridəki xanımın oğlan doğması barədə daha canfəşanlıqla xəbər verirlər və qızların doğum xəbəri ilə müqayisədə oğlan muştuluğu və ya nəməri daha "ağır" olur. Oğlan analarının doğum evində qaldığı müddətdə xərclədiyi pul da bir az artıq olur. Belə ki, körpəyə qulluq edən tibb bacıları gedib-gəlib "hörmət" gözləyirlər. Evə gəlişi xüsusi təmtəraqla qeyd edilən oğlan övladı ailədə də daha "ağır çəki"yə sahib olur. Bu davranışın nəticəsidir ki, bizim ailələrdə daha çox oğlan uşaqları "ərköyün" olur.

Lalə Mehralı

Son zamanlar respublikamıza xain hücumların artmasına səbəb isə şübhəsiz ki, Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun, ölkəmizə böyük inamın və etimadın göstəricisi olan COP29-la bağlıdır. Bütün bunların arxasında isə erməni lobbisinin və anti-Azərbaycan qüvvələrin dayanması şəxsizdir. Azərbaycan işğala son qoyaraq öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam bərpa etdikdən sonra başda ABŞ olmaqla Fransa kimi Qərb dövlətləri Ermənistan maddi və silah yardımı etməklə Qafqazda yenidən münaqişə ocağı yaratmaq istəyirlər. COP29 yaxınlaşdıqca anti-Azərbaycan qüvvələri Azərbaycana qarşı təzyiqləri və hücumları daha da gücləndirir. "Amnesty International" və "Human Rights Watch" təşkilatları eyni gündə yaydıqları bəyanatda Azərbaycanın COP29-a ev sahibliyindən qıçıqlanaraq ölkəmizə qarşı böhtanlar və əsassız tələblər irəli sürüblər. Bu barədə Qərbi Azərbaycan İcması bəyanat yayaraq bildirib ki, bu bəyanatların eyni gündə yayılmasının Azərbaycanı qarşı son həftələrdə artan hücumların sözügedən hər iki təşkilata nəzarət edən vahid bir mərkəz tərəfindən idarə olunduğunu bir daha göstərir: "Azərbaycanın öz suverenliyini bərpa etməsini həzm etməyən qüvvələrin siyasi motivli bu hücumları ölkəmizin beynəlxalq arenada qazandığı uğurlara kölgə salmaq və ölkəmizi nüfuzdan salmaq cəhdidir. Ermənistan-dan qovulmuş azərbaycanlıların hüquqları-

Riyakarlığın və ikiüzlülüğün son həddi...

Bu riyakar siyasət torpaqlarımız işğal altında olduğu 30 ildə Azərbaycanı mövcud realıqla barışdırmağa hesablanmışdısa, bu gün həmin ərazilərimizdə aparılan yenidənqurma və bərpa işlərini həzm edə bilməməkdə ifadə olunur

Hansısa bir erməninin Qarabağdan könüllü köçüb getməsinə görə ciddi "narahatlıq" keçirən Amerika rəsmiləri, xüsusilə konqresmenləri 30 il erməni separatçılarının darmadağın etdiyi Qarabağın bərpasına, işğaldan azad edilən ərazilərin minalardan təmizlənməsinə ötən 4 il ərzində heç bir vəsait, yardım ayırmayıb. Əslində müharibədən, işğaldan əziyyət çəkən ölkə kimi Azərbaycana beynəlxalq birlik, xüsusilə Qərb dövlətləri və təsisatları ciddi yardım göstərməlidirlər. Çünki Ermənistan beynəlxalq cinayət törədərək işğal dövründə ərazilərimizdə hər şeyi məhv edib. Həmin ərazilərin bərpası üçün milyardlarla dollar vəsait tələb olunur. Lakin humanizmdən danışan Qərb ölkələri, xüsusilə ABŞ ölkəmizə bu məsələdə də heç bir kömək etmir. Əksinə, ABŞ konqresmenləri könüllü surətdə Qarabağı tərk edən ermənilərə yardım üçün canfəşanlıq edir, işğaldan əziyyət çəkən Azərbaycanı isə sanksiyalarla hədələyirlər. Bunun adı isə riyakarlıq, ikiüzlülükdür. Məhz bu səbəblərdən ölkəmiz ədalətsizliklə üz-üzə qalıb. Əslində ölkəmizin heç kimin yardımına ehtiyacı yoxdur. Sadəcə, söhbət realıqlara ədalətsiz yanaşmadan gedir. Azərbaycan güclü, müstəqil dövlətdir. Hər bir addımını öz gücünə, imkanlarına arxalanaaraq atır.

Dövlət katibi sanksiyalarla bağlı məktublar hazırlayır. Bu, riyakarlığın və ikiüzlülüğün son həddidir. Yəni, beynəlxalq hüquq və ölkələrin ərazi bütövlüyündən danışanlar Azərbaycana çatanda bu məsələləri unudur və ölkəmizə təzyiqlər göstərərək cinayətkar Ermənistan haqq qazandırmaya çalışırlar. ABŞ özü istəyəndə sanksiyalar tətbiq edir və onları ləğv edir.

Şəmsiyyə Əliqızı

AMNESTY
INTERNATIONAL

HUMAN
RIGHTS
WATCH

FREEDOM
HOUSE

nin qorunması ilə bağlı ötən ilin avqust ayında icmamızın "Amnesty International" və "Human Rights Watch"a göndərdiyi müraciətin cavabsız qalması bu təşkilatların insan hüquqları prinsiplərindən nə qədər uzaq olduqlarını göstərir. Bütün bunlar "Amnesty International" və "Human Rights Watch"un məlum dairələrin əlində bir siyasi vasitə kimi çıxış etdiyini və Azərbaycana qarşı etnik və dini əsasda ayrı-seçkilik siyasəti apardığını sübut edir. Biz "Amnesty International" və "Human Rights Watch"un anti-Azərbaycan mövqeyini, insan hüquqlarına zidd davranışlarını və irqi ayrı-seçkilik siyasətini kəskin şəkildə qınayırıq və onları bu yanlış əməllərdən əl çəkməyə çağırırıq".

Göründüyü kimi, Qərbin Azərbaycana qarşı riyakar siyasəti davam etməkdədir. Bu riyakar siyasət torpaqlarımız işğal altında olduğu 30 ildə Azərbaycanı mövcud realıqla barışdırmağa hesablanmışdısa, bu gün həmin ərazilərimizdə aparılan yenidənqurma və bərpa işlərinin həzm edə bilməməkdə ifadə olunur.

Qərb, əsasən də Amerika Birləşmiş Ştatları Azərbaycana daim ikili standartlarla yanaşıb, zaman-zaman riyakar siyasət həyata keçiriblər. Məlumdur ki, 1992-1993-cü ilin əvvəllərində Ermənistan Azərbaycan torpaqlarının 20%-ni işğal etmişdi. Azərbaycanda 1 milyondan çox qaçqın və məcburi köçkün var idi. Bütün bunlarla yanaşı, ermənilər işğal etdikləri Azərbaycan şəhərlərini, kənd və qəsəbələrini də viran etmişdilər. Heç vaxt nə ABŞ, nə də digər Qərb dövlətləri bunu qına-

madılar. Heç vaxt Azərbaycan həqiqətlərini qəbul etmədilər, əksinə, hər zaman Ermənistanı dəstəkləyirdilər. Azərbaycanda 1 milyona yaxın qaçqın və məcburi köçkün olmasına baxmayaraq yardım göstərilmədi, dəstək verilmədi. Azərbaycanın torpaqları işğal olunduğu halda Ermənistan işğalçı dövlət kimi sanksiya tətbiq etmədilər, işğala göz yumdular. Lakin indi Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyirlər, bu ölkəyə silah və maddi yardım edirlər. Ukraynanın ərazisinin işğal olunduğunu bəyan edirlər. Azərbaycanın torpaqları işğal olunan zaman onlar harada idilər görəsən?

Ermənistanın işğal altında saxladığı ərazilərimizdəki bütün maddi-mədəni irsimizi viran qoyması Qərbin gözü qarşısında baş verirdi. Amma bizi alçaldıcı sülhə dəvət edən ermənilərə güldən ağır bir söz demirdilər. İndi isə Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü təmin edib. O cümlədən işğaldan azad etdiyimiz əraziləri yenidən qurub bərpa edirik və keçmiş məcburi köçkünləri öz doğma yurdlarına qaytarırıq. Amma torpaqlarımız işğal altında olduğu dövrdə bizi işğalla barışdırmaq istəyənlər bu gün isə öz suveren ərazilərimizdə apardığımız quruculuq işlərini həzm edə bilmirlər. Onlar suverenliyimizin bərpasını belə həzm edə bilmir və Azərbaycanın öz gücü ilə suverenliyini necə bərpa etdiyini düşünürlər. Ona görə də Ermənistanı sürətlə silahlandırır və ABŞ-ın Azərbaycana sanksiyalar tətbiq etmək planları üzərində işləyirlər.

Hətta sülh müqaviləsindən danışan ABŞ

Saxta xəbər torundan necə qorunaq?

ÇIXIŞ YOLLARI BUNLARDIR

"Artıq "fake" xəbərlər əvvəlki məzmununu itirir. Belə ki, hazırda "fake" xəbərin dünyada bir neçə növü mövcuddur. Xüsusilə "Deepfakes" və dezinformasiyalar təhlükəli hal alıb. Bu cür informasiyalar törətdikləri nəticəyə və yaranma formalarına görə təhlükəli hesab olunurlar. "Fake" xəbərlərin "misinformation" adlanan qolu təsadüfən ortaya çıxan yanlış xəbərləri ehtiva edirsə, dezinformasiya və "deepfakes" düşünülmüş şəkildə yaradılan yalan xəbərlərdir. Bu cür yalan xəbərlər böyük cinayətkar dəstələr, legitim qruplar və böyük güc mərkəzləri tərəfindən istehsal olunaraq döviyyəyə buraxılır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında media eksperti Müşfiq Ələsgərli deyib.

O bildirib ki, "EekadFacts" internet resursunun yaydığı xəbər "deepfakes" hesab olunur: "Çünki fərqli səs yazılarından, yanlış məzmunlu məlumatlardan istifadə etməklər cəmiyyətdə çaşqınlıq yaradıb, öz məqsədlərinə nail olurlar. Məzmununa və texniki baxımdan onlayn medianın inkişafına uyğun olaraq dezinformasiya və "deepfakes" in də kəmiyyəti getdikcə yüksəlir. Bu baxımdan rəqəmsal texnologiyalar və internet resursları "deepfakes" in yaradılması və yayılması üçün xüsusi şərait yaradır. Bu baxımdan da hesab edirik ki, Medianın İnkişafı Agentliyinin bu cür məsələlərə reaksiya verməsi cəmiyyəti ayıltmaq və məsələyə aydınlıq gətirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. Lakin bu istiqamətdə yeni addımlar da atılmalıdır. Artıq dünyanın bir çox ölkələrində dezinformasiya və "deepfakes" ilə mübarizə sahəsində xüsusi iradələr yaradılır. Həmin iradələr onlara verilən səlahiyyətlər sayəsində yayılan dezinformasiyalara qarşı daha operativ mübarizə aparılır".

Səbinə Hüseynli

Sülh danışıqları nə vaxt bərpa oluna bilər?

“Ermənistan bundan sonra Rusiyadan Qərbə doğru dönüş və inteqrasiya addımlarını sürətləndirəcək”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında siyasi şərhçi Aydın Quliyev deyib. O bildirib ki, Ermənistan Rusiyanın Avrasiya məkanında yeni təhlükəsizlik prinsipləri ilə bağlı sənədini imzalamaqdan imtina etdi: “Bu, ona Rusiyadan yan keçən yeni təhlükəsizlik sxemləri axtarışında əlavə imkanlar yaradacaq. Eyni zamanda Rusiyanın məruz qaldığı sanksiyalara qarşı yönəldilmiş bəyanatı imzalamaqdan da imtina etdi ki, bu da ona Qərb ölkələri ilə manevar imkanlarını bir qədər də yaxşılaşdırmaq imkanı verəcək. Bundan sonra Ermənistanın hərəkətlərinin ən pis nəticələri özünü Azərbaycanla sülh danışıqlarında göstərəcək. Sülh danışıqlarının yanvar ayına qədər bərpa olunma ehtimalı çox zəifdir. Çünki əgər rus sərhəddə 2025-ci ilin yanvarında

Ermənistan-İran sərhəddindən çıxmaqla bağlı razılıq əldə edilsə, demək Paşinyan yanvar ayına qədər sülh danışıqlarının bərpa olunmasında maraqlı olmayacaq. Onun böyük nailiyyətlərindən biri danışıqlar prosesində Rusiyanın iştirak formatını birmənalı kənara qoymasından ibarətdir. Çünki MDB çərçivəsində sənədlər imzalanmadısa, Rus qoşunları Ermənistan sərhədlərindən çıxarılsa, deməli, siyasi təhlükəsizlik baxımından Ermənistanın Rusiyadan asılılığı getdikcə zəifləyir. Belə şəraitdə Ermənistan Azərbaycanla sülh danışıqları prosesində Moskvanın iştirak platformasına ümumiyyətlə meyillən-

məyillənəcək. Artıq Ermənistanda belə hesab edirlər ki, Azərbaycanla normalaşma prosesindən Rusiyanı tamamilə vurub çıxardılar. Ermənistan bundan sonra Azərbaycanla normalaşma prosesini mümkün qədər ləngitməyə çalışacaq. Ləngitmək mümkün olmayan yerlərdə isə onun əsasən Qərb platformalarında, yeni Vaşinqton, Brüsseldə aparılması variantlarına daha çox üstünlük verəcək. “Eyni zamanda Rusiyanın Ermənistanla əldə etdiyi son razılaşma ilə Zəngəzur dəhlizinin təhlükəsizlik məsələsində Azərbaycanın qarşısında Ermənistanın mövqeyini

na-feləri baxımından yaxşı perspektiv deyil - deyə o, əlavə edib.

lində gücləndirib. Çünki Rus sərhəddə Ermənistan-İran sərhəddindən çıxması o deməkdir ki, ya Zəngəzur dəhlizinin açılma perspektivi daha da uzaqlaşdırıldı, ya da o açılacağı təqdirdə onun təhlükəsizliyi artıq Ermənistan silahlı qüvvələrinin əlində olacaq. Bunlar da, təbii ki, həm bölgədə sülh üçün, həm də Azərbaycanın

Söylü Ağazadə

Müxtəlif vaxtlarda dağıdıcı müxalif ünsürlərin dövlət maraqlarına qarşı erməni istəklərinə, bəzi hallarda tapşırıqlarına uyğun fikirlər səsləndirib, videolar paylaşmaları halları olub. Belə fəaliyyət nə nədanlıq, cahillik, nə də səriştəsizlik deyil, bu, birbaşa ermənidən bəter erməni olmaq deməkdir. Çünki heç bir halda Azərbaycanlı adını daşıyan, Azərbaycanda doğulub, suyunu içib, çörəyini yeyən şəxs Vətəni hesab etdiyi dövlətinə qarşı həqarət edə, fikirlər səsləndirə bilməz. Fakt varsa, sübutlar ortadadırsa, deməli, belə şəxslər, sadəcə, azərbaycanlı adı altında gizlənib, xarici anti-Azərbaycan qüvvələrinin sifarişlərini yerinə yetirənlərdir. “Biz müxalifətdəyik, hakimiyyətin çatışmazlıqlarını söyləmək bizim müxalif haqqımızdır” demək, sadəcə, öz hiyləgər əməllərini, məkrli hərəkətlərini gizlətməkdən başqa bir şey deyil. Çünki müxalifətdə olmaq dövlətə və xalqa qarşı müxalif mövqə tutmaq demək deyil. Müxalifətçilik xaricdən ölkəmizin uğurlarına kölgə salmaq və beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın möhtəşəm nailiyyətlərini sarsıtmaq üçün göstərilən cəhdləri təbliğ etmək, pozucu qüvvələrlə həmrəylik nümayiş etdirmək deyil. Sual olunur, nə zamansa Cəmil Həsəni, Əli Kərimli, İsa Qəmbər, Arif Hacı və digərləri ABŞ-ın, Fransanın, Almaniyanın ermənipərəst dairələrinin Azərbaycanla bağlı qərəzli açıqlamalarına və ya hesabatlarına etiraz ediblər? Kimsə bilirmi ki, sözügedən sapı özümzədən olan baltalar bir dəfə erməni revanşistlərinin separatçı çağırışlarına sət mənəvi bildiriblər? Heç zaman olmayıb. Bundan sonra da dağıdıcı müxaliflərin sağlam fikir ortaya qoyub, milli maraqlara uyğun addımlar atacaqları inandırıcı görünür. Çünki xarici maraqlı qüvvələrin maddi və mənəvi dəstəyindən asılıdırlar.

Cəmil Həsənin və Əli Kərimlinin əlləri daim xarici maraqlı dairələrin cibindədir

Sübuta yetirilir ki, dağıdıcı müxalifətin əksər simalarının, o cümlədən Əli Kərimlinin və Cəmil Həsənin əlləri daim ermənipərəst dairələrin cibindədir. Əgər belə deyilsə, buyurub ABŞ-ın 60-a yaxın ermənipərəst senatorunun Dövlət Katibi Entoni Blinkenə ünvanladığı separatçı məktuba etiraz bildir-

Əli Kərimli və Edward Markeyin qaranlıq otaqda birə axtarmağa can atırlar

sinlər. Məlum faktır ki, ermənipərəst senatorların yazdıqları məktub başdan ayağa qədər Koçaryan, Sarkisyan kimi uşaq qatillərinin maraqlarına, Paşinyanın istəklərinə uyğun hazırlanıb. Bəlkə də, məktub ehtə Ermənistan Paşinyanın ofisində hazırlanıb. Məktubda Azərbaycanın davamlı olaraq beynəlxalq hüququ pozması və Ermənistan qarşı qızıqıcı ritorika vurğulanır. Senatorlar təmiz enerji üzrə regional əməkdaşlığın vacibliyini vurğulayıv və ABŞ-ı Rusiyanın enerjisindən asılılığını azaltmaq üçün Ermənistanla tərəfdaşlığını dərinləşdirməyə çağırırlar: “Böyük sübutlara və beynəlxalq qınaqlara baxmayaraq, Azərbaycan etnik təmizləmə və digər hərəkətlərin mənəvi nəticələri ilə üzleşməyib. Bundan əlavə, 2023-cü ilin sonunadək Azərbaycan “Dağlıq Qarabağ”ın bir neçə “siyasi lideri”ni və ən azı 23 hərbi əsiri saxlayıb; bir çoxlarının taleyi yox idi və ya əsir götürüldü, onlardan bəziləri Azərbaycan əsgərləri və ya hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən məhkəməsiz şəkildə öldürüldü”.

Bu, o senatorlardır ki, dəfələrlə Xankəndidə olub Arayik kimi terrorçularla fotolar çəkdiyərlər

Azərbaycanda keçiriləcək COP29 konfransı ərəfəsi belə bir məktubun yazılması və Blinken qarşısında ultimativ tələblər irəli sürülməsi ermənipərəst senatorların xüsusi

tapşırıqlar aldıklarını göstərir. Həm də məktubu yazan senatorlar Cory Booker, Gary Peters, Jack Reed, Jacklyn Rosen, Debbie Stabenow, Chris Van Hollen, Elizabeth Warren, Peter Welch, Ron Wyden, Sheldon Whitehouse, Nümayəndələr Palatasından Gabe Amo, Jake Auchincloss, Joyce Beatty, Donald Beyer, Tony Cardenas, Greg Casar, Sean Casten, Keti Kastor, Joaquin Castro, Daniel Goldman, Josh Gottheimer, Stiven Linç, Seth Magaziner, James McGovern, Robert Menendez, Linda Sançes, Bredli Şnayder, Dina Titus, Lori Trahan, David Valadao və digərləri

COP29-un Azərbaycanda keçirilməsindən ciddi narahatlıq keçirdiklərini nümayiş etdirirlər. Senatorların “COP29 Cənubi Qafqazda təmiz enerji sahəsində əməkdaşlığı gücləndirmək üçün bir fürsət təqdim etsə də, Azərbaycanda insan hüquqları sahəsində vəziyyətin pisləşməsinə göz yummaq olmaz” separatçı fikirlər təsdiq edir ki, onlar 44 günlük Vətən Müharibəsində ölkəmizin erməni terroruna son qoyub, işğal altında olan torpaqlarını azad etməklə dünyada nüfuzunun və hörmətinin artmasından ciddi narahat olublar və bu hörmətə kölgə salmaq üçün COP29 konfransını bir fürsət bilib Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyası aparırlar. Bu, o senatorlardır ki, bir neçə dəfə işğal altında olmuş Azərbaycan ərazilərində olublar. Dəfələrlə terrorçular Arayik, Quqasyan, Saakyan, Vardanyan və digərləri ilə görüşüb terror əməllərinin genişləndirilməsi müzakirə edilmiş və ABŞ-a qayıtdıqdan sonra onlara hərbi və maliyyə yardımlarının göstərilməsinə nail olmuşlar. Senator Marki uzun müddətdir Massaçusetsdəki erməni diasporunun tərəfdarı olub. 2024-cü ilin aprelində senator Marki həmkarlarına qoşularaq Dövlət Katibi Antoni Blinkenə məktub göndərərək Dövlət Departamentini hazırda istintaqda olan terrorçuların, o cümlədən əldə olunmuş hər hansı sülh razılaşmasının şərti kimi azad edilməsinə üstünlük verməyə çağırıb.

Dağıdıcı müxalifətin fəaliyyəti ermənidən

betər erməni olmaq deməkdir

Frank Pallone 2019-cu ildə Xankəndidə olub. Separatçılarla görüşən senator müxtəlif pozalarda fotolar da çəkdi. Çıxışlarından tənqidçi mövqə sərgiləyərək Qarabağ yerinə “Artsax” ifadəsini qeyd edir və mütəqillik xülyələrindən danışdı. Hətta ABŞ-ın Azərbaycana hərbi yardımını dayandırılmasını tələb edirdi. Edward John Markey də ermənilərin köhnə dostudur. Amerika Erməniləri Milli Komitəsi hər il erməni xalqının hüquqlarını müdafiə edən bir şəxsə “Azadlıq” adlı mükafat verir.

2024-cü ilin fevralında senatorlar Edvard J. Marki (D-Mass.) və Bill Cassidy (R-La.) Dövlət Katibindən Azərbaycanda insan hüquqları praktikası, o cümlədən insan hüquqları ilə bağlı iddialar barədə hesabat təqdim etməyi tələb etmək üçün ikitərəfli qətnamə təqdim ediblər. 2022-ci ilin sentyabrında senator Marki və onun həmkarları Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh və sabitliyi təmin edəcək daimi qətnaməyə çatana qədər ABŞ-dan Azərbaycana hər hansı təhlükəsizlik yardımını dayandıрмаğa çağırən məktuba rəhbərlik ediblər. 2020-ci ilin noyabrında Senatın Xarici Əlaqələr Komitəsinin ozamanki üzvü olan senator Marki Rusiyanın vasitəçiliyi ilə Ermənistan, Azərbaycan və Rusiya arasında imzalanmış sazişdən narahatlığını ifadə edib. 2020-ci ilin oktyabrında o, ovaxtiki dövlət katibi Mayk Pompeonu Ermənistan və Azərbaycan arasında dərhal atəşkəs əldə etməyə çağırıb.

Bir sözlə, ermənipərəst senatorlar üzərlərinə düşən erməni terrorçularına dəstək göstərmək vəzifələrini layiqincə yerinə yetirməyə çalışırlar. Bu halda Azərbaycanın dağıdıcı müxalifətinin erməni qafalı üzvləri olan Cəmil Həsənin, Əli Kərimlinin, İsa Qəmbərin və digərlərinin ermənipərəst dairələrlə və senatorlarla həmfikir olmaları və onların mövqelərini dəstəkləmələri erməni qardaşlığının nümunəsi sayıla bilər. Başqa cür də desək, bu hal ermənidən bəter erməni olmaq deməkdir.

İLHAM ƏLİYEV

Qarabağa 1 milyon nəfəri köçürmək olar?

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Qarabağın azad edilməsindən 4 il ötür. Bu müddətdə bu ərazidə əsas iş minaların təmizlənməsi olub. Bu işə xeyli zəhmət, vaxt və vəsait sərf olunub. Çünki yüz minlərlə mina basdırılmışdı. Bununla paralel olaraq bərpa, tikinti-quruculuq işləri də aparılıb. Bir neçə şəhər, onlarla kənd salınır. Bir çox şəhər, kənd və qəsəbələrdə əsaslı təmir və yenidənqurma işləri aparılır. On minlərlə evlər, binalar, sosial və mədəni obyektlər tikilir. Bundan başqa nəhəng infrastruktur sistemləri qurulur- avtomobil yolları, dəmir yolları, su, elektrik, qaz xətləri salınır, aeroportlar tikilir, zavod və fabriklər qurulur və s. Bu çox nəhəng bir işdir, həm də çox böyük maliyyə vəsaitləri tələb edir.

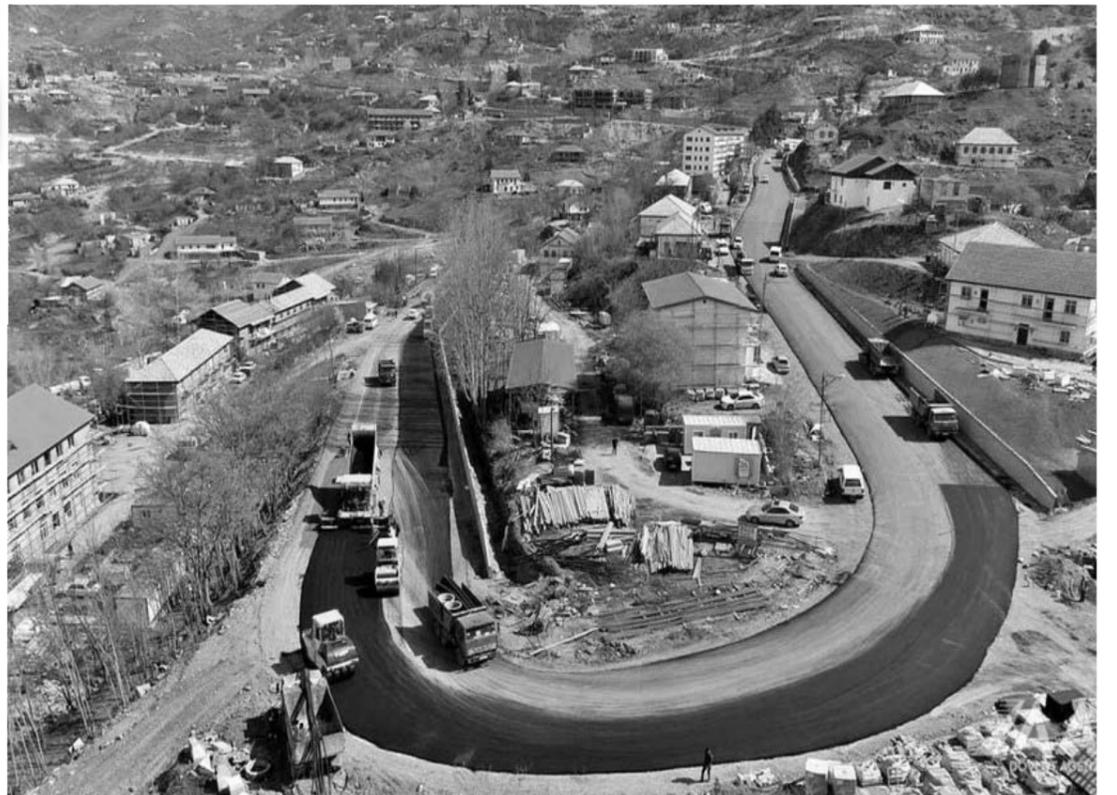
Azərbaycan dövləti bütün bu işləri demək olar ki təkbaşına edir. Minalardan təmizlənməmiş ərazilər artıqca işlər daha da sürətlənir. Məqsəd mümkün qədər tez müddətdə köçkünləri öz doğma yurdlarına qaytarmaqdır. Dövlətimiz onlara orada evlər, mənzillər hədiyyə edir. Əlbəttə, hələ ki bu bölgədə tam rahat yaşamaq üçün bütün imkanlar yoxdur. Lazımı sayda iş yerlərinin yaradılması, əkin-biçin üçün torpaq sahələrinin verilməsi lazımdır ki, ora köçənlər normal həyatlarını təmin edə bilsinlər.

Bəzi təkliflər var ki, Qarabağa köçənlər üçün müvəqqəti xüsusi müavinət təyin olsun. Hesab edirik ki, bu düzgün addım olardı, əlbəttə, diferensial yanaşma tətbiq olunmaqla. Kimlər ki, orada işlə təmin olunur və ya torpaq sahəsi ilə təmin olunur, onlar öz yaşayışlarını özləri təmin edə biləcəklər. Digərləri üçün isə dövlət müvəqqəti olaraq (işlə təmin olunana qədər və ya torpaq sahəsi ayrılanadək) xüsusi müavinət təyin edə bilər.

Ölkədə müəyyən edilmiş yaşa-

YİŞ minimumu var- 270 manat. Əgər ailənin müəyyən gəliri varsa qalan hissə dövlət tərəfindən təmin edilməlidir. Tam da Ünvanlı Sosial Yardım Proqramına uyğun olaraq. İşləməyənlərə işsizlik müavinəti vermək olar, o da yaşayış minimumuna uyğun şəkildə olmalıdır. Bu pul Qarabağa qayıdan ailələrə müvəqqəti sosial yardım olaraq ödənilməlidir. Elə etmək lazımdır ki, orda yaşayan ailələrdə adam başına azı 270 manat düşsün. Əgər bu yardım ayrılırsa həmin ailələr işlə təmin olunana qədər dolana bilər.

Ən yaxşısı o olardı ki, lazımı şəraitlər yaradılsın ki, insanlar ya özləri işləyib qazansınlar və sosial yardımlara möhtac olmasınlar. Bunun üçün iş yerlərinin açılması üçün güzəştli biznes kreditləri formasında sahibkarlara maliyyə ayrılmalıdır. Onlar bu vəsaitlə kiçik istehsal obyektləri və xidmət mərkəzləri açsınlar və bir neçə nəfəri də işlə təmin etsinlər.

Özünüməşəoulluq proqramını bu bölgədə xeyli böyütmək lazımdır. İş qurmaq istəyənlərə müvafiq ləvazimatlar, qurğular, avadanlıqlar, heyvanlar, tinglər və s formada verilməlidir. Bu proqram insanların öz gəlirlərini özlərinin əldə etməsinə səbəb olar və dövlətin sosial yar-

dımına ehtiyacları qalmaz.

Əhalini işlə təmin etmək üçün həm də şəhərlərdə iri zavod, fabriklər açılmalıdır. Bu regionun bunun üçün böyük xammal potensialı da var.

Təsərrüfatın inkişafına dəstək verilməlidir. Digər rayonlarda olduğu kimi, Qarabağ bölgəsində də vətəndaşlara əkin torpaqları paylanmalıdır. Hər ailəyə bir neçə hektar pay torpağı verildikdə qısa müddətdə böyük məhsul əldə oluna bilər və ölkədə bolluq yaranar. Qarabağın münbit torpaqları, bol su ehtiyatları burada heyvandarlığın və ekinçiliyin inkişafı üçün böyük per-

2035-ci ilədək 1 milyon əhalini məskunlaşdırmaq olar.

Bu işi daha da tezləşdirmək üçün əhalinin köməyindən də istifadə oluna bilər. Bir çox qarabağlılar özləri orada öz evlərinin bərpasını və ya təmirini etmək istəyirlər. Onlara da imkan yaradılmalıdır ki, bütün yük dövlətin üzərinə düşməsin. Məcburi köçkünlərdən başqa, könüllü şəkildə Qarabağda yaşamaq istəyən vətəndaşları da ora yönəltmək olar. Vaxtilə ertmənilərin yaşadığı evləri, mənzilləri belə vətəndaşlara vermək olar. Kimlərsə, oraya köçüb özü ev tikib yaşamaq istəyirsə onlara müvafiq torpaq sa-

spektiv vəd edir.

Hesab edirik ki, Qarabağı daha sürətlə məskunlaşdırmaqlıq. Əgər bu tədbirlər görülsə Qarabağda sürətli məskunlaşma yarada bilərik. Növbəti 5 ildə ən azı yarım milyon vətəndaşın Qarabağ bölgəsinə köçürülməsi mümkündür.

həsi ayrılmalıdır.

Bu addım Bakı və Sumqayıt şəhərlərinin yükünü azaltmağa kömək edə bilər. Nəticədə Bakının yükü də azalar, burda əhali sayı aşağı düşər.

Elçin Bayramlı

Beynəlxalq Qız Uşaqları Günü'nün ilk dəfə qeyd olunduğu 2012-ci ildə bu günün məqsədi insan hüquqları pozuntusu olan uşaq nikahlarının qarşısının alınmasına diqqət çəkmək idi. Uşaq nikahı, xüsusilə qızları uşaqıq dövründən və hüquqlarından məhrum edir, təhsillərini yarımçıq qoyur, imkanlarını məhdudlaşdırır, zorakılıq qurbanı olmaq riskini artırır, sağlamlıqlarını təhlükə altına alır və nəticədə sağlam cəmiyyətlərin inkişafına mane olur. Dünyada 20-24 yaşlı qadınların üçdə biri 18 yaşına çatmamış əra gedir. Onların üçdəbirinin ailə qurarkən yaşı 15-dən az olur. Həmçinin erkən nikahlar riskli hamiləliklər yaradır, hamiləlik və doğuşla bağlı ölüm riskini artırır.

Azərbaycan dünyaya gələn uşaqların cins nisbətində seçktiv aborta üstünlük verən dövlətlər arasında birinci yerdədir.

Qız uşaqları gününü qeyd edirik, amma...

Hər il oktyabrın 11-i Beynəlxalq Qız Uşaqları Günü kimi qeyd edilir

ha çox oğlan uşaqları "ərköyün" olur.

Paltarın, oyuncağın, otağın- ümumiyyətlə hər şeyin daha yaxşısı oğlan övladına aid olur. Aramızda elə valideynlər var ki, işdən evə gələndə birinci oğlu ilə maraqlanırlar, onun hal-əhvalını soruşurlar, problemi ilə maraqlanırlar. Kənarda boynunu bükən, "sırasını gözləyən" qız övladı isə hələ uşaqıqdan bu davranışın məhz belə olması gərəkdini qavrayır. Düzdür, bu davranışı hər valideynə aid etmək də olmaz, bilirik, övladlarını ayırmayan, qız və ya oğlan olduqlarına fərq qoymayan kifayət qədər valideyn var. Xüsusilə gənc nəsil üçün daha oğlan, qız seçimi yoxdur, çox sevindiricidir ki övladlarının cinsiyəti arasında fərq qoymayan nəsil yetişir. Əvvəlki nəsil də özlərindən öncəki nəsiləndən təsirlənərək bu addımı atırdı. Valideynlər

adətən "oğlum olmasa, nəslin davamçısı olmayacaq, soyadım itəcək", kimi düşüncələrlə bunun faciəvi olduğunu fikirləşirdilər. Gənc- lərimiz isə bunun o qədər də əhəmiyyətli olmadığını fərqindədirlər.

Məlumat üçün qeyd edək ki, hazırda mövcud olan qanunvericiliyə əsasən, dölün cinsi məlum olduqdan sonra abort etmək qadağandır, lakin bu məsələnin daha da ciddiləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Dölün cinsini müəyyən etmək üçün ultrasəs müayinəsinin qadağan olunub-olunmaması məsələsi seçktiv abortun qadağası kimi mübahisəli olaraq qalır.

Ölkəmizdə abort qanunla qadağan deyil, qadının abort olunarkən həyat yoldaşından yazılı icazə alınması məsələsi də qanunla dəstəklənmir. Halbuki bir çox müsəlman ölkəsində, o cümlədən qonşu İranda qadağan olunan abort yalnız ananın həyatı təhlükədə olarsa həyata keçirilir, üstəlik qadının həyat yoldaşı buna yazılı icazə verməlidir. O ki qaldı abortun ümumiyyətlə ölkəmizdə qadağan edilməsi məsələsinə, belə görünür ki, bu yaxın onillikdə belə mümkün olmayacaq. Milli Məclisin deputatları bunu cəmiyyətin belə qadağaya hələ hazır olmaması ilə əlaqələndirirlər. Amma zənnimcə qadağaya hazır olurlar, alışırlar.

Hər il oktyabrın 11-i Beynəlxalq Qız Uşaqları Günü qeyd edilir. Bəli, qeyd edirlər, sevinirlər, qız uşaqlarına sevgidən danışirlər. Bəs görəsən qızını həkim bıçağına doğratdıranlar nə düşünür bu gün?

Hər il dünyada 55 milyon uşaq ana bətnindən doğranaraq xaric edilir. Onların 20 milyonu qeyri-leqal abortlardır. Yəni küncdə-bucaqda, evdə, heyətdə, hansısa fəaliyyəti qadağan qadağan olunmuş həkimin çirki otağında edilən abortlar... Bu abortların hər il dünyada 70 mindən artıq qadının ölümünə səbəb olduğunu bilirdinizmi? Edilən abortların əksəriyyəti dölün 12-13 həftəliyində reallaşır. Bu körpənin cinsiyətinin belli olduğu ərəfədir.

Dünyada ən çox narahatlıq yaradan məsələlərdən biri də qızların təhsil hüququnun əllərindən alınmasıdır. Qızların təhsil hüquqlarından istifadə etmələrini təmin etmək çox mühüm məsuliyyətdir. Qızlar oxumalıdır, özlərini və ailələrini xilas etmək üçün.

Lalə Mehralı

2021-ci ilin statistikasına əsasən, Azərbaycanda 100 qıza 115 oğlan düşürdü. Əvvəl seçktiv aborta görə siyahıda liderlik Çinə məxsus idi və Azərbaycan ikinci yerdə idi. İndi vəziyyət əksinədir. Belə ki, hazırda Çində bu göstərici 100-110,3 təşkil edir. Dünyaya gələn uşaqların cins nisbəti bioloji normaya uyğun olaraq 102-106-dır. Belə ki, heç bir xarici müdaxilə olmadan doğulan hər 100 nəfər qız uşağına 102-106 oğlan uşağı düşür, bu, təbiətin yaratdığı tarazlıqdır.

Dölün cinsinin müəyyən edilməsinə imkan yaradan ultrasəs müayinəsindən geniş istifadə nəticəsində ölkədə oğlan uşaqlarına verilən üstünlük seçktiv abortlar vasitəsilə reallaşdırılır. Bu isə doğulan uşaqlar arasında cins nisbətinin ciddi şəkildə pozulmasına səbəb olur. BMT-nin Əhali Fondunun hesablamalarına görə, Azərbaycanda doğulan uşaqlar arasında cinsə görə nisbətin ciddi şəkildə pozulması davam etsə, 2050-ci ilə qədər hər il doğulan oğlan uşaqlarının sayı qız uşaqlarının sayından 12 000-15 000 nəfər çox olacaq. Yeni indi seçktiv abortla bağlı olan çətinlik yaxşın gələcəkdə maksimal dərəcəyə çatacaq.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi 2022-ci il üzrə "Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında" hesabatına əsasən, 2022-ci ildə ölkədə doğulan 122,846 nəfərdən 64,940-ı oğlan, 57,906-sı qızıdır. Cinslər arasındakı fərq 7,034 nəfərdir. Cins nisbəti hər 100 qıza 112 oğlan təşkil edir. 2022-ci il ərzində qeydə alınan abortların sayı 31,747 təşkil edib, 2021-ci ildə bu rəqəm 46,877 olub.

Cinsi ayrı-seçkilik dünyanın bütün ölkələrində həmişə müzakirə edilən və heç vaxt öz həllini tapmayan bir mövzudur. Valideynlər bəzən bilərəkdən, bəzən də bilməyərəkdən övladları arasında fərq qoyur. Doğulacaq körpənin qız olacağını öyrənən bəzi valideynlər sevinə də, çoxları bu duruma sözüün həqiq mənasında kədərlənirlər. Çox təəssüf ki, bəzi halda bu vəziyyət abortla nəticələnir. Elə bu səbəbdəndir ki, statistik rəqəmlərdə balans fərqi açıq-aydın gözə çarpır. Cəmiyyətin oğlan sevdası gender balansı ciddi formada pozur. Tələf edilən uşaqların ölkəmizdəki statistikasına çox acınacaqlı rəqəmlər ortaya qoyur. Statistik göstəricilərə görə, Azərbaycanda hər il 20 min uşaq abort edilir. Qeyri-rəsmi statistika isə bu rəqəmi 25-27 min arasında dəyişir.

Bu gün dünyada abortla bağlı dəhşətli statistika var. Körpənin ana bətnində qətl edilməsini tamamilə qadağan edən ölkələr də var, nisbətən məhdudiyyyət qoyan da, təməilə azad edən də. Hazırda aborta cinayət kimi baxan ölkələr sırasına Əfqanıstan, Banqladeş, Anqola, Venesuela, Qvatemala, Honduras, Misir, İndoneziya, İraq, İran, İrlandiya, Yəmən, Kolumbiya, Livan, Liviya, Mavritaniya, Mali, Nrpal, Nikarauqa, Oman, Paraqvay, Yeni Qvineya, Salvador, Suriya, Çili daxildir. Bu ölkələrdə hakim olan qanuna görə qadının həyatı risk altında olduğu zaman zaman abort edə bilər.

Tibbi göstəricilərə əsasən və istisna hallarda aborta icazə verən ölkələr sırasındadır Əlcəzair, Argentina, Boliviya, Braziliya, Qa-

ana, İsrail, Keniya, Kosta-rika, Marokko, Meksika, Niqeriya, Pakistan, Peru, Polşa, Uruqvay var. İspaniyada 1985-ci ildən qüvvədə olan qanuna görə cinsi zorakılıq halı baş verərsə, qadının fiziki və psixi sağlamlığı hamiləliyi davam etdirməkdə çətinlik yaratdığı hallarda aborta rəsmi şəkildə icazə verilir.

Qız uşaqlarına qarşı stiqla oğlan uşaqlarına olan sevdə bizim cəmiyyətdə də var. Maraqlıdır ki, bəzən qadınların özü də qız övlada qarşı olurlar. Elə bu günlərdə ölkə gündəmində baldızı tərəfindən amansızlıqla döyülən Malikanın vəziyyəti ölkədə qız uşaqlarına olan münasibətin kiçik bir nümunəsi idi. Səbəb Malikanın qız övlada hamilə qalması olub və buna görə onu amansızlıqla döyən özünü də qadındır. Nəticədə 4 aylıq qız övladı ana bətnində ölüb.

İctimai baxış dəyişməlidir. Doğum evində tibb bacıları çöldə səbirsizliklə gözləyən kişiyə içəridəki xanımın oğlan doğması barədə daha canfəşanlıqla xəbər verirlər və qızların doğum xəbəri ilə müqayisədə oğlan muştuluğu və ya nəməri daha "ağır" olur. Oğlan analarının doğum evində qaldığı müddətdə xərcədiyi pul da bir az artıq olur. Belə ki, körpəyə qulluq edən tibb bacıları gedib-gəlib "hörnət" gözləyirlər. Evə gəlişi xüsusi təmtəraqa qeyd edilən oğlan övladı ailədə də daha "ağır çəki"yə sahib olur. Bu davranışın nəticəsidir ki, bizim ailələrdə da-